Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 41 (15664) | 1981 оной февралиин 18, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ТУШААЛ

Үнгэрөөшэ жэлэй hүүлшын hарануудта республикымнай предприяти, организаци, колхоз, совхозуудай болон эмхи зургаануудай партийна организацинуудта тоосоото hунгалтын суглаанууд боложо үнгэрөө. Партимнай XXVI съездын урда болоhон эдэ суглаанууд эмхитэйгээр, политическэ дээдын хэмжээндэ үнгэрhэн байна. Тэндэ партийна организацинуудай, тэдэнэй бюрогой, парткомуудай болон секретарьнарай ажал хүдэлмэри коммунистнар шэнээр хаража үзөө, бодото сэгнэлтэ үгөө. Тиигэншье ёhотой яахаб.

Партийна организацинн, тэрэнэй бюрогой болон парткомой секретарь гээшэмнай хүндэтэйшье, харюусалгатайшье тушаал гээшэ. Энэ тушаалда коммунистнар өөhэдынгөө организацин эгээл бэлэдхэлтэй, найдамтай хүниие hунгадаг. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй оролдосотой hайн, шадамар хүдэлмэриhөө экономико, соёл культура хүгжөөхэ талаар партийна организацин бэелүүлжэ байгаа хэрэгэй амжалта бага бэшээр дулдыдаха байна. Энээнииие гэршэлhэн тоогүй олон жэшээнүүдые дурдажа болохо.

Гурбан жэлэй саада тээ С. Г. Дармаев Зэдын районой ... совхозой парткомой секретаряар hунгагдаа hэн. Тэрэ үедэ совхозой байдал тиимэшье hайн байгаагүй. Үнэхөөрөө аалиин абари зантай, ажалша бэрхэ парторг ажахыень түрүү зэргэдэ гаргахын тула түрүүшын үдэрhөө совхозойнгоо дирекци, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай хамта шухала хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ эхилээ. Ажалшадые хүмүүжүүлхэ, социалис мурысөө дэлгэрүүлхэ талаар ябуулагдажа байгаа хүдэлмэриин хэмжээн эрид дээшэлhэн, олон коммунистнар ажалай шухала участогуудта эльгээгдэhэн байха юм. Энээнэй ашаар совхоз мал ажалай продукци абаха, гүрэндэ худалдаха арбадахи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэбэ, гансашье район соохи бэшэ, харин бүхы республикын түрүү ажахынуудай нэгэн болоо.

Улаан-Үдэ хотын КПСС-эй Советскэ райкомдо hүүлшын үедэ болоhон суглаан, зүблөөнүүд дээрэ шэлэй заводой партийна организацин ябуулжа байгаа хүдэлмэри ходо hайшаагдадаг болонхой. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, продукцин шанар hайжаруулха, түрүү дүй дүршэл, шэнэ оньhон техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ, ажалай журам hайжаруулха, ажалшадай hуудал байдал бүри hайн болгохо, табан жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэхэ асуудалнуудаар тэндэ хэдэ хэдэн үнэтэ үүсхэлнүүд түрэжэ, дэмжэгдээд, хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэhэн байна. Энэ заводой парткомой секретарь Б. А. Левэй габьяа бага бэшэ гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Гэбэшье зарим коммунистнууд партийна организацин, тэрэнэй бюро болон парткомой секретаряар hунгагдаад, даалгагдаhан хэрэгтээ хангалтагүйгөөр хандаха, нүхэдэйнгөө найдабари харюулхагүй ушарнууд дайралдана. Загаржанай районой «Байкалец» колхозой партийна организацин секретарь байhан И. Н. Карпов харюусалгатай тушаалдаа hанаагаа табижа хүдэлөөгүй, партийна организацин хүдэлмэри hайжаруулхын түлөө оролдоогүй. Тиимэл хадань колхозойнь коммунистнар үнгэрөөшэ тоосоото hунгалтын суглаан дээрэ тэрэнэй хүдэлмэридэ хангалтагүй гэhэн сэгнэлтэ үгөө.

Партийна организацин хүтэлбэрилэгшын хэхэ юумэн ба, шиидхэхэ асуудал олон. Партиин, арадай хэрэгтэ бэе сэхэ, бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй зорюулhан лэ коммунист тэрэ харюусалгатай уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ. Тиихэдээ тэрэ ходо hураха, хүдэлмэриин ленинэ ёhо гурим шудалха, бүгэдэндэ ажалай, ажаhуудалай хэбэр жэшээ харуулжа ябаха ёhотой.

«Ганса ухаан hайн, хоёр — бүришье дээрэ» гэжэ арад зон хэлсэдэггүй. Тиимэhээ партийна организацин бюрогой болон парткомой секретарь, тус органуудта хамта hунгагдаhан гэшүүдтэй, хамта хүдэлдэг хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй, арад зонтоёо ходо хөөрэлдэжэ, зугаалжа, зүбшэжэ, совет, профсоюзай, комсомолой болон бусад олониитын организацинуудта түшэглэн хүдэлхые оролдохо болоно. Партийна организацие толгойлогшо hайн hанаатай, hайхан сэдьхэлтэй, хэлэhэн үгэдөө үнэн сэхэ, дутуу дунданuудтай эбсэхэгүй, ажалшадай ажабайдал тухай ходо hаналаа табижа, тэдэндээ урин зөөлэнөөр хандаха уялгатай.

Үнгэрөөшэ тоосоото hунгалтын партийна суглаанууд партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы органуудта, нэн түрүүн секретарьнарта урданайхи дутагдал, алдуунуудаа давтангүй, ажал хүдэлмэреэ эрид hайн болгохо зам заагаа үгөө. «Тоосоото hунгалтын суглаанууд дээрэ коммунистнуудай хэhэн шүүмжэлхы ажаглалтанууд ба дурадхалнууд ехэ үнэтэй сэнтэй юм. Тэдээн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые удааруулангүй, түргөөр абадаг партийна комитедүүд ехэ зүб юумэ хэнэ гээшэ. Энэ hайн гээшэ, иигэжэ хадаа суглаануудай нүлөөлхы хүсые, шүүмжэлэлэй нүлөөлхы хүсые дээшэлүүлнэ», — гэжэ Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1980 он) Пленум дээрэ хэлээ hэн.

Хэдыхэн хоноод, түрэл партимнай XXVI съезд ажалаа эхилхэнь. Съезд дээрэ түүхэтэ документнүүд баталагдан гараха. Эдэниие хото, хүдөөгэй хүн зондо тайлбарилжа ойлгуулха, тэндэ табигдаhан зорилгонуудые хэрэг дээрэ бэелүүлхын тула ажалшадай хүсэ шадал элсүүлхэ гэжэ партийна организацинуудай дайшалхы зорилго болоно. Энэ талаар партийна организацинуудай секретарьнар, бюро, парткомууд ехэ хүдэлмэри ябуулхаар эрхэ бэлэдхэл хэхэ зорилготой.

Хэдэн жэлэй туршада үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоhон партийна организацинуудай, тэдэнэй бюро болон парткомуудай секретарьнар республикадамнай бага бэшэ олон. Гэбэшье зарим тээ энэ тушаалда залуу коммунистнууд дэбжүүлэгдэhэн байна. Эдэниие хүтэлбэрилжэ, партийна хүдэлмэридэ hургаха гээшэ КПСС-эй райком болон горкомуудай шухала зорилго болоно. Тоосоото hунгалтын суглаануудай үнгэрhэнhөө хойшо КПСС-эй зарим райкомууд партийна организацинуудай, тэдэнэй бюро болон парткомуудай секретарьнартай семинар, зүбшэлгэнүүдые үнгэргэнэ, дүршэл ехэтэй секретарьнарай ажал хүдэлмэритэнь танилсуулна. Энэ hаншаалтай хэрэгэй ашаг үрэ асархань дамжаггүй.

КПСС-эй XXVI съездые угтуулан

Уялгаяа дүүргэгшэд олошорно

КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр улам ойртожо байна. Манай Онохойн модоной комбинадай ажалша эрхим коллективүүд, ажалай түрүүшүүл съездын хүндэлэлдэ абаhан дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудаа болзорhоонь урид дүүргэжэ захалба.

Модон хайрсагай хабтагай хюрөөдэдэг Петр Яковлевич Баранов ба Юрий Никитович Матросовой хүтэлбэрилдэг бригаданuудай коллективүүд предприяти соогоо эгээл түрүүлэн, съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгаяа дүүргэhэн тухайгаа мэдээсээд байна.

П. Я. Барановай даадаг бригадынхид шэнэ жэлэй түрүүшын хоёр hарын даабарииe (хамтадаа 237 кубометр хабтагай) съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэhээ гадна, дээрэнь үшөө 35 кубометр хабтагай хюрөөдэхэбди гэжэ бэеэ уялгалаа hэн. Тэдэнэр февралиин 12-ой үдэр 287 кубометр хабтагай бэлэн болгоод байгаа.

Тиихэдэ Ю. Н. Матросовой бригада мүн тэрэ үдэр хюрөөдэhэн хабтагайнгаа хэмжээе 269 кубометртэ хүргэжэ, социалис уялгана бэелүүлбэ.

Ц. ЦЫБАНОВ, рабкор.
Загарайн район.

Хэлэhэндээ хүрэнэ

Хамниин совхозой түрүү, бэрхэ малшадай нэгэн хонишон Елена Норбоева КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ зорюулан, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаhан байгаа. Тэрээн соонь партиин съездын нээгдэхэ үдэр болотор эхэ хонин бүриhөө хурьга абаад байхаб гэжэ бэшээтэй hэн. Хэлэhэн үгэ ажал хоёройнь хоорондо алгасаан байхагүй. Эрхим хонишон Норбоева зааhан болзорhоо урид абаhан уялгаяа хүсэлдүүлбэ.

Тиихэдэ тэрэнэй үүсхэлые район соогоо уридшалан дэмжэhэн, баhа тиимэ уялга абаhан Дүтэлүүрэй совхозой ахалагша хонишон Мария Молоновна Гонгоровагай даадаг бригада бата найдамтай байдалтай. Эндэхи хонишод 540 эхэ хонидые харууhалдаг юм. Мүнөө хонидынь түлэг хүрьгалжа байна. 300 гаран хурьгад абтанхай, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Съездын нээгдэхэ үдэр болотор хонидой хурьгалга ходоронтохо, зуун эхэ хонин бүриhөө заатагүй зуун хурьган абтаха байха гэжэ бригадын хонишод найдуулна.

Г. БАДМАЕВ.
Захааминай район.

ҮБЭЛДӨӨШЬЕ АЖАЛ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

Үнгэрhэн жэлнүүдэй бэрхэшээлнүүдэй хойшолонгуудhаа тобшолол хэhэн «Коммунизм» колхозой С. Алимасовай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай гэшүүд байгша ондо үбhэ ногооной баян ургаса заабол ургуулхаар горитой бэлэдхэл хэнэ. Тодорхойлбол, отрядай бүридэлдэ ородог луговодуүд дүшэ гаран горхон, булагай эхиндэ тошо халяажа, хүргэжэ байнхай. Мүнөө бүхы дээрээ тус отрядай гэшүүд 290 мянган кубометр тошо хүргэбэ.

Февраль hарын гарахаhаа хойшо луговодуудай ажал улам эршэдээ. Тэдэнэр КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсожо, үшөө 210 мянган кубометр мүльhэ хүргэхэ зорилго хараалба. Иигэжэ эндэ баян ургаса ургуулха ёhотой тэмсэл үдэрhөө үдэртэ үргэдэнэ.

К. СУДАНОВ.
Яруунын район.

АМЖАЛТЫН ТУЙЛАГДАХАНЬ НАЙДАМТАЙ

Байгша оной эхеэр манай Саяанай совхозой малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй үнгэрhэн жэлэй дүнгүүд гаргагдаhан юм. Мал ажалай коллективүүдэй дунда Улаан-Горхоной болон Түбэй hү hаалиин фермэнүүд табан жэлэйнгөө даабарита түсэбүүдые дүүргэжэ, шалгарhан байна. Малшадай дундаhаа арбан гурбан hаалишан, хоёр гахайшан хубиингаа түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ ороо.

Мүнөө манай малшад арга нөөсэнүүдээ тоолоко үзөөд, КПСС-эй XXVI съездын нээгдэтэр гүрэндэ мяха худалдалгаар түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ, hүөөр нэгэдэхи кварталай түсэб мартын 15 болотор дүүргэхэ, гахайнуудhаа 400 центнер эбэртэ бодо малhаа 150 центнер нэмэлтэ шэтнүүр абаха, 600 толгой тугал абаха гэhэн зорилготойгоор ажаллажа байнхай.

Ажалдаа шалгарhан түрүү малшадые урмашуулхын тула социалис мүрысөөнэй дүрим зохёогоо hэмди. Съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр түсэбөө эгээн ехээр үлүүлhэн МТФ-дэ дамжуултын Улаан туг 100 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаха, «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдохо юм. Тиихэдэ энэ үдэр хүрэтэр 50-haa 55 центнер хүрэтэр эрхим шанартай hү haaha, гүрэндэ тушааhан hаалишан хүндэлэлэй грамотаар, 50 түхэригөөр, 55 центнерhээ дээшэ hү haahан hаалишан хүндэлэлэй грамотаар, 70 түхэригөөр шагнагдаха. Мүн ехэ нэмэлтэ шэгнүүр абаhан, нэгэшье толгой мал гарзада оруулаагүй тугалшад, гахайшад болон буруушад шанда хүртэхөөр хараалагданхай.

Элэ үдэрнүүдтэ малшадаймнай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөн улам эршэдэжэ байнхай. Түрэл партимнай ехэ хуралдаанай нээгдэтэр үндэр амжалтануудай туйлагдаха байhаннинь найдамтай.

В. СЫРЕНОВ,
Түнхэнэй районой Саяанай совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.

Паша Ангелинагай нэрэмжэтэ шан Яруунын совхозой тракторист Анна Никитична Васильевада олгогдобо.

Иимэ баяртай телеграмма СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэhээ үсэгэлдэр республикын Хүдөө ажахын министерствэдэ абтаба. Эдэ үдэрнүүдтэ нүхэр А. Н. Васильева энэ хүндэтэ шан абахаяа Москва ошохонь.

МҮРЫСЭНЭБДИ: БУРЯАД, ШЭТЭ, ЯХАД

1980 ОНОЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)		
	Буряадай АССР	Яхадай АССР	Шэтын область
ПРОМЫШЛЕННОСТЬ			
Продукци худалдалга	102	102	101
Ажалай бүтээсэ	97	102	99,9
Промышленна предприятинуудай тоо бүхыдөө	176	134	199
Продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүйшүүл	37	—	26
Энэнь ниитэ тоодо процентээр	21	—	13
ХҮДӨӨ АЖАХЫ			
Мал ажалай гол продуктнуудые бэлэдхэлгэ			
Мал ба шубуун	58	53	52
hүн	32	31	30
Үндэгэн (нэмэлтэ даабари оруулалсан)	36	—	32
КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА			
Гүрэнэй капитальна hомололгоор ашаглалгада оруулагдаhан гол фонднууд (нэгэдэхи кварталай түсэбтэ).	17	40	17
Гүрэнэй капитальна hомололго бүхыдөө	91	115	74
Тэрэ тоодо:			
Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри	99,6	117	78
Гэр байрануудые ашаглалгада оруулалга	12	—	3
Өөhэдын хүсөөр хэhэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	107	95	92
ХҮН ЗОНОЙ АЖАhУУДАЛ ХАНГАЛГА			
Хангалгын ниитэ хэмжээн	96	99,0	97
ХУДАЛДАА НАЙМААН			
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай ниитэ хэмжээн.	102	101	102

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

ФОТО РЕПОРТАЖ

УРГАСЫН ҮНДЭhЭ ТАБИГШАД

Сэлэнгын совхозой сабшалан, тарялан, кукурузын плантаци дээрэ наг шэбхэ гаргажа тарааха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Нэгэ hарын туршада 10 мянган тонно шэбхэ гаргажа үгэхэ гэhэн договор совхозтой баталhан Александр Бимбаевич Раднаевай нүүдэл отрядай гэшүүд эмхитэй hайнаар ажаллана. Районой «Сельхозхими» предприятиин энэ отряд хэлсээгээ саг болзортонь бэелүүлхэ аргатай. Эндэ мүнөө 13 трактор хүдэлгэгдэнэ.

Дүй дүршэлтэй үнинэй механизатор Николай Спиридонович Ключников бульдозероороо обоолоотой байhан шэбхэ этэрээд, ашадаг оньhон тухеэрэлгэтэй трактор тээшэ түлхижэ үгэнэ. Тэрэ тракторыень жолоододог Николай Содбоевич Юможапов хажуудаа зогсоhон МТЗ тракторай тэргэ дээрэ удхаhан шэбхээ ашажа урдинэ. Тэргэ шэрэhэн арбан трактор урилдаhан шэнги хойно хойноhоо hубарин, фермэ кукурузын плантаци хоёрой хоорондо гүйлгэлдэнэ. Зоригто Бадмаев, Мидахат Габдархманов, Владимир Семенов болон бусад трактористнууд заахашье hаадгүйгөөр үтэгжүүлгэеэ зөөнэ.

Отрядай гэшүүн бүхэн хамтаараа харюусалгатай байhанаа мэдэрэнхэй. Ушар юуб гэхэдэ, договороор хараалагдаhан болзор соогоо даабаряа дүүргэжэ шадабал, тэдэнэр ажалай гол түлбэриhөө гадуур мянган түхэригэй шанда хүртэхэ байна бшуу. Тиимэhээ механизаторнууд бэе бэедээ туhалалсажа, удаарhан нэгээ яаруулжа байгаад хүдэлнэ хэбэртэй. Бүхы техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр, hаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула техническэ харууhалга хэхэ тусхай автомашина тэдэнэртэй ябалсана. Ямар нэгэн тракторай эбдэрбэл, заhабарилагша Б. Б. Тубчинов механизатортай хамта тэрэниие ябууд «эмшэлдэг» байха юм.

Сэхыень хэлэхэдэ, тус отряд бэрхэтэйшэг эрхэ байдалда хүдэлнэ гээшэ. Үбэлэй хүйтэндэ вагончик соо байрлаhан механизаторнууд газа табижа хоноhон техникээ хүдэлгэхэ гэжэ үглөө бүри яhала зобоно. Гэбэшье үглөө эртэhээ үдэшэ орой болотор хүдэлжэ, даабаряа заабол болзор соонь дүүргэхэ гэжэ отрядай гэшүүд оролдоно.

Тэдэнэрэй мүнөө үтэгжүүлжэ байhан газар дээрэhээ совхозой суута механизатор-кукурузашан Ю. М. Запарин гектарай 100—120 центнер кукурузын ногоо абадаг болонхой. hайнаар үтэгжүүлэгдэhэн газарhаа үндэр ургаса абангүй яахаб!

Н. НАМСАРАЕВ, манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Отрядые ударидагша А. Б. Раднаев. 2. Бульдозерист Н. С. Ключников. 3. Шэбхэ ашаглажа байна.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

МНРП-гэй 60 жэлэй ойдо

Монголой Арадай революционно партиин байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан научна конференци үсэгэлдэр Хяагта хотодо боложо үнгэрбэ.

Тус конференци КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь **А. А. Бадиев** оролто үгэ хэлэжэ нээбэ.

Удаань МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Адьяа дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Конференци дээрэ «МНРП—монгол арадай шалгарагдамал манлай мүн» гэhэн темээр Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй Буряадай багшанарай институдай түүхын кафедрые даагша, профессор **Б. Улымжиев** эгээ түрүүлэн элидхэбэ. МНР-эй аймагууд болон СССР-эй областьнуудай хоорондын сэхэ харилсаан—манай хоёр ороной харилсаа холбооной шэнэ онол арга мүн» гэhэн элидхэл МНРП-гэй Сэлэнгын аймагай комитедэй нэгэдэхи секретарь **Т. Хасбазар** хэбэ. «МНР-тэ социализм бүрин гүйсэд байгуулха программна зорилгые бэелүүлхын түлөө МНРП-гэй тэмсэл» гэhэн темээр МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна дээдэ hургуулиин проректор **Д. Даш-Ендон**, «Урдаа гэзгдэнги байhан арадуудые капиталис бэшэ замаар болбосоруулан хүгжөөхэ тухай Ленинэй hургаал ба тэрэниие Монголой орондо бэелүүлhэн тухай»—СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай социологиин секторые даагша, философиин эрдэмэй доктор **Д. Д. Лубсанов**, «Дархан хото— социалис интернационализмын бодото бэелэл мүн» гэжэ темээр МНРП-гэй Дарханай горкомой нэгэдэхи секретарь **С. Гомбосурэн**, «Хани нүхэсэй холбоон бэхижэжэ байна» темээр КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша **В. М. Леонов**, «Капиталис бэшэ хүгжэлтын замаар социализмда МНР-эй дабшан орохо юрэнхы болон тусхай шэнжэнүүд тухай»—МНР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи Философи, социологи болон хуули эрхын институдай директор **С. Норовсамбу**, «Искусство, литература болон эрдэм наукын талаар совет-монголой хани харилсаан тухай»—СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай директор **В. Ц. Найдаков**, «МНРП болон МНР-эй түүхые маоистнуудай хазагайруулжа байhаниие монгол эрдэмтэдэй шүүмжэлэлгэ тухай»—МНР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи Зүүн оронуудые шэнжэлхэ институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ **Ш. Сандаг**, «МНР-эй байгуулга болон хүгжэлгэдэ КПСС-эй бэелүүлhэн үүргэ ба туhаламжын удха шанар тухай» — МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Партиин түүхын институдай секторые даагша **С. Дамдинсурэн**, «Мүнөө үедэхи СССР МНР хоёрой хоорондын экономическа болон научно-техническэ талаар харилсаа холбоон тухай» — СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай дэргэдэхи Зүүн оронуудые шэнжэлхэ таhагые даагша **Ш. Б. Чимитдоржиев**, «МНРП-гэй ажал ябуулгада КПСС-эй дүй дүршэлэй үүргэ ба удха шанар тухай» — МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Партиин түүхын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ **Ш. Жумдан** элидхэлнүүдые хэhэн байна.

Тэрэшэлэн КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь **К. Д. Лубсандоржиев** үгэ хэлээ.

КАМА ДЭЭРЭХИ АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГА

НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ. (Татарай АССР). Ехэ ашаатээдэг автомобильнуудые бүтээхэ Камска нэгэдэлэй хоёрдохи ээлжээн үндэр сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада үгтэбэ. КамАЗ-ай барилгашад болон ашаглагшад КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгануудайнгаа гол зүйлые болзорhоо урид дүүргэв.

hалбариин эгээл ехэ автомобильна комплекс тон богони болзорто баригдаба. Барилгын түрүү технологи, нүлөө ехэтэй социалис мүрысөөн энээндэ горитой үүргэ дүүргэhэн байна.

Мэнэ hаяхан тэрэнэй барилгын талмай дээрэ малталга хэгдэжэ эхилээ hэн гээд ой ухаанда ээлүүдгүй ороно. Харин мүнөө КамАЗ электроникоор жолоодон хүтэлбэрилэгдэдэг конвейернүүдээр найдамтай холбогдоhон 7 томо ехэ заводhоо бүридэhэн комплекс болонхой.

Оронноймнай хэдэн зуугаад предприяти энэ барилгада хабаадалсаа. Хоёрдохи ээлжээнэй цехүүд гол түлэб Эсэгэ ороной түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Аха дүү социалис оронууд, капиталис гүрэнүүдэй хэдэ хэдэн фирмэнүүд автогигантые байгуулгада хабаадалсаhан байна.

70 гаран үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд барилга дээрэ хүдэлөө. Хабсаргагшадай бригадир татарин Н. Аглямов,ород К. Альчиков, Ленинэй орденто ингуш У. Наурбиев гэгшэд зэм ээмээ ниилүүлэн, эндэ амжалтатайгаар ажаллана. Г. Баштанюк Москва шадарhаа Кама мүрэнэй эрье дээрэ хүдэлхэеэ ерээ hэн. Тэрэ шудхалаагай завод барилсаа. Слесарь-заhабарилагшадай бригадираар хүдэлнэ. Коммунистнууд тэрэниие КПСС-эй XXVI съездын делегатаар hунгаа.

КамАЗ баригдажа байха үедөөшье хурдан түргэн ябадалтай, хүсэтэ ашаанай машинануудые, тягачнуудые, самосвалнуудые бүтээн гаргадаг байгаа. Эдэнь гадаадын оронуудта үргэнөөр мэдээжэ болонхой.

Предприятиин хоёрдохи ээлжээнэй цехүүд соо хүдөө ажахыда шухала хэрэгтэй машинануудые бүтээн гаргаха. КамАЗ дүүрэн хүсэндөө ороходоо, жэлдээ ехэ ашаанай 150 мянган автомобиль, дизелиин 250 мянган двигатель гаргаха. Энэнь автомобильна паркын байгуулалтые эрид хубилгаха, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ байна. Дизелиин двигательтэй ашаанай автомобильнуудые бүтээлгэ 3 дахин олошоруулагдаха юм. Энэнь түлишэ гаргашалгые гурбанай нэгэ хубяар хороохо.

КамАЗ хадаа хурдан түргэнөөр урган бодожо байhан хото болоно. Богонихон болзор соо Нижнекамска сөөрэмэй эрьедэ олон дабхар, болбосон түхэлтэй байрын гэрнүүд урган бодоо. Эдэнэй талмай дүрбэн миллион дүрбэлжэн метрhээ үлүү болоно.

• • •

Камска автогигантын ашаглагшадай, барилгашадай, Набережные Челны хотын ажалшадай митинг февралиин 12-то болобо.

Нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээhэн амаршалгые суглаарагшад нэрьемэ удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаа. КамАЗ-ай хоёрдохи ээлжээнэй барилгада хабаадагшадые тэрэ үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалhан байна. КПСС-эй Татарай обкомой нэгэдэхи секретарь Р. М. Мусин амаршалгын текстые уншаба.

Предприятиие проектээр хараалагдаhан хүсэндэнь дары түргөөр хүргэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди гэжэ мантан томо барилгын түрүүшүүл нүхэр Л. И. Брежневые найдуулаа. Байгша ондо ашаанай машинануудые бүтээлгэеэ 20 процентээр, гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй автомобильнуудые бүтээлгэеэ 40 процентээр ехэдхэхэ уялга абаhан байна.

ПАРТИИН ХАРАА ТУСЭБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ГЭР БҮЛЫЕ УЛАМ БЭХИЖҮҮЛХЭ

«1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проект бүхы орон доторнай һара үлүүтэй саг соо зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Арадай ажахые саашадань аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөөлгэдэ, социалис ёһоной соёл культурын, эрдэм болбосоролой үргэдэн дэлгэрэлгэдэ туһалха нэмэлтэ дурадхалнууд бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ ороно.

Хуули сахилтын гүрэнэй болон идхалга-мэдээсэлэй зургаануудта үни удаан хүдэлжэ ябахадаа, совет гэр бүлын хүгжэлтэдэ ушардаг элдэб үйлэ хэрэгүүдые адаглажа, хаража, шэнжэлжэ ябадаг байһан ушарһаа, өөрынгөө һанамжануудые оруулха хүсэлтэйб.

Совет ороной ажалша зоной олонхидой хото городуудта, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта ажаһуудаг болоһонһоо хойшо һүүлэй арбаад жэл соо тэдэнэй үдэжэ нилээд удаарһан байна. Гэр бүлэ бүхэнэй олонхинь нэгэ-хоёр хүүгэдые хүмүүжүүлнэ. Энэ үсөөрэлгын ушар шалтагаанниинь олон. Тэрээн тушаа хэлэхэ хүсэлтэй бэшэб.

«Аша үрэ ехэтэйгээр демографическа политика ябуулха, социалис общест-вын шухала үүргэ болоһон гэр бүлые бэхижүүлхэдэ туһалха, ажаллаха ба ниитын ажал ябуулгада эхэнэрнүүдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсалгатай тааралдуулхын тула эхэнэрнүүдтэ эрхим эрхэ байдал бии болгохо» гэһэн дурадхалнуудые бүримһөөр һайшаанаб. Тиихэдээ нэгэ хэдэн нимэ нэмэлтэ һанамжа оруулха һанаатайб.

Совет гэр бүлые бэхижүүлхын тулада юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай ахалагша классуудта «Социалис бүлэ байгуулгада бэлэдхэл» гэһэн тусгаар предмет заадаг болохо; ерээдүйдэ эхэ, эсэгэ болохо басагад, хүбүүдые бүри һургуулида һуража байха үедэнь этикэ, эстетикын, хуули ба медицинын гол шухала һургаал заабаринуудтай танилсуулжа, социалис гэр бүлэдэ мүнөө саг үедэ ямар эрилтэнүүдэй табигдадаг байһан гол гуримуудта тэдэниие һургаха шухала болоо.

Юундэб гэхэдэ, гэр бүлэ болоожо, зүбөөр, бэе бэеэ инаглан дурлалсаад, ажабайдалай ушаруулдаг олон бэрхэшээлнүүдые ээм эмээ тулгалалсан, удаан саг соо дабажа гараха шадалтай, бэе бэедээ этигэлсэдэг, бэе бэедээ ходо туһалалсажа, бэе бэеэ энхэрэн аршалжа, эльгэ зүрхэнэй элшэ дулаагаар «шуурганайшье» сагта, хэсүүшье үедэ суг хамта зөөршэгүй батаар харилсажа, нэгэн үгэтэй, алхаһаа нэгэн алхамтай ябаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ ха юм даа. Тэрээндэ бэлэдхэл, тэсэбэри хэрэгтэй. «Эрэ хүн эмээлтэ хазаартые багтааха зэргэтэй» гэжэ манай буряад зон дэмы хэлсэдэггүй байха.

Совет орон дотор жэл бүхэндэ 2 миллион хахад шэнэ бүлэ бүрилдэнэ. Тиихэдэ жэл бүхэндэ үсөөн бэшэ гэр бүлэ палажа һанданэ. Үсөөн хүүгэдтэй бүлэнүүдһээ гадна тоо жэлһээ жэлдэ олон болоно. Энэ ушар аха зоной, мүн олониитын һанаа зобооно. Манай Буряад АССР-тэ абажа харахада, задаржа һалаһан гэр бүлэнүүдэй тоо һүүлэй 15 жэлэй соо, илангаяа хүдөөгэй районуудта олошороо. Иимэ ушар бүхы районуудта үзэгдэнэ гэбэл алдуу болохо байна. Жэшээлхэдэ, 1979 ондо Ахын райондо нэгэшье айл бүлэ һалаагүй. Хэжэнгын, Хориин, Яруунын, Хурамхаанай районуудта һалаһан һандарһан гэр бүлэнүүдэй тоо олон бэшэ. Зүгөөр мянган хүн зон дээрэ абажа харахада, эдэшье районуудта, 1970 онтой сасуулхада, 1979 ондо гэр бүлэнүүдэй бэхижэхэ ушар тиимэ һайн гэмээр бэшэ. Хэрбээ 1965 ондо Буряад ороной хүдөөгэй районуудта шэнээр байгуулагдаһан 17 гэр бүлэдэ һалаһан нэгэ бүлэ тудадаг байбал, мүнөө үедэ шэнээр бүрилдэһэн табан бүлэдэ һалаһан нэгэ бүлэ тудана.

Задаржа һалаһан гэр бүлэ гээшэ юуб? Түрэлхидэй үгэеэ ойлголсохоёо болиһон дээрэһээ гэр бүлэ дотор болодог. Коммунис ёһо гуримда зүриһэн хэрүүл хараалые үхибүүд хараха баатай болодог. Иимэл «бэрхэтэй» гэжэ нэрлэнхэй бүлэнүүд cooһoo хүмүүжүүлхэдэ бэрхэтэй һурагшанар гарадаг. Тиимэ үхибүүд cooһoo хуули гурим эбдэдэг, хэрүүлшэ, хэдэр үхибүүд гаража, багшанарай, пионернүүдэй, комсомолой эмхинүүдэй хүдэлмэридэ бага бэшэ түбэг татадаг юм гэжэ олон жэлэй байдал харуулна.

«Совет гүрэнэй гол эрхэ хуулиин үндэһэ һуури» гэһэн предмет 1975 оной сентябриин нэгэнһээ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай 8-дахи классуудта, профессионально-техническэ һургуулинуудта заагдажа эхилээ. Зүгөөр бүлэ тушаа ороһоол нэгэ-хоёр хэшээл соо багша юу хэлэжэ үрдихэб даа: сагынь тон бага.

Манай совет һургуули эдир залуу хүнүүдые олониитын ажалай талаар эдэбхитэй шударгы, бэрхэ хүнүүдые һурган гаргадаг гэжэ хэлэбэл алдуу болохоб даа. Зүгөөр ерээдүйдэ эхэ, эсэгэ болохо гэжэ ямар эхэ харюусалгатай хэрэг бэ гэжэ эдиршүүл тон бага юумэ ойлгожо абадаг байна. Гэр бүлэ болохо хэрэгтэ хүнгэхэнөөр хандадаг, бэ бэсэнгээ зан абари хүсэдөөр таажа абаагүй байтараа, нэгэ хэды уулзаад лэ, айл болошодог ушарнууд бии. Эсэгын тон харюусалгатай үүргэдэ хүнгэнөөр хандадаг, «айл болоһоноо хойшо томоотой болоожо, болбосорхо харюусалгаа мартадаг, гэр бүлэдөө туһалдаггүй, хара зоргоороо ябаашадшье задарһан, һандарһан бүлэнүүд соо али олоор дайралдадаг.

Гансахан һургуули — классуудай хүтэлбэрилэгшэд, багшанар совет гэр бүлын бэхижэхын тула тэмсэхэ бэшэ, харин бэе бэеэ ойлголсоогүй ушарһаа гү, али ямар нэгэн ондоо ушарһаа хёморжо эхилһэн гэр бүлые зүб замда оруулхада ажалша коллективүүд ехэ үүргэ, СССР-эй Үндэһэн Хуулиин 8-дахи статьягай ёһоор бэелүүлхэ зэргэтэй юм. Тэрэ энэ статья соо бэшэгдэһэн эрилтэнүүд хүсэдөөр ажабайдалда бэелүүлэгдэнэгүй гээшэ ха.

Залуу бүлэдэ медицинын, хуули эрхын талаар консультаци хэжэ байха зорилготой сексологиин, юридическэ албание районой түб бүхэндэ байгуулмаар болоо. Тиимэ албание болотоор бэелүүлжэ шадаха бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдшье манайда бии. Предприятинуудай социально-экономическа хүгжэлтын олон жэлэй түсэбүүд соо **гэр бүлэ бэхижүүлхэ зорилгонууд хараалагдадаг болохо зэргэтэй.**

С. БАДМАЕВ

СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

ОРОНОЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ДАБШАСА

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

Партиин XXVI съездын нээгдэтэр хэдэхэн үдэр үлэбэ. Промышленностиин, хүдөө ажахын, эрдэм, соёлой хүдэлмэрилэгшэд энэ гайхамшагта үйлэ хэрэгтэ бэлдэжэ, съездын урда тээ абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Ажалша коллективүүдэй түйлалтанууд тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд нигэжэ хөөрэнэ.

Харьковай тракторна заводой коллектив съездын урда тээхи ажалай вахтада жагсажа, шэнэ амжалта түйлаба. Эдэнэр «Т-150 КМ» түхэлэй 200 морнной хүсэтэй шэнэ тракторнуудые туршалгада эльгээгээ. Шэнэ түхэлэй машина урдынхиһаа һураггүй хүсэтэй, бүтээсэ ехэтэй байна. Тиихэдэ элдүүрилэгдэдэг талмайда түлишэ гаргашалга багадхагдаа. Хүдэлмэриин үедэ газарые хэды шэнээн гүнзэгыгөөр хахалалгын хэм хэмжээн автомат оньһон түхеэрэлгээр тааруулан табигдадаг байна. Жолоошоной һуудаг кабина нарижуулан һайжаруулагдаа. Тэрэ уужам салуу, мотоорой шуугаан бага болгогдоо. Оройһон агаар уридшалан тооһонһоо сэбэрлэгдэдэг байна. Сагай уларилһаа дулдыдажа, дулаасуулагдадаг гэхэ гү, али һэрюун болгогдодог юм. Шэнэ машинанууд элдэб сагай уларилтай газар нютагуудта туршалга амжалтатайгаар гараба.

Кишиневой тракторна заводой В. Райлянай хүтэлбэрилдэг термистнүүдэй бригада съездын урда тээхи мүрысөөндэ онсо шалгаржа, продукцияа эрхим шанартайгаар тушаана. Экономическа эрдэмэй һургуулиин хэшээлнүүд энэ талаар ехэ туһалаа. Үйлэдбэриин хүдэлмэришэд түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй газарые болбосон һайн болгохо талаар хэдэн дурадхалнуудые амжалтатайгаар нэбтэрүүлбэ. Ороной коммунистнуудай болохоёо байгаа хуралдаанай хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай рапортнууд заводой парткомдо орожо үргэлжэлһөөр. Предприятиин продукциин 90-ээд процентнь гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэнхэй.

Эстониин колхоз, совхозуудай механизаторнууд габшагайгаар ажаллана. Республикын бүхы шахуу тракторна парк заһабэрилагдажа табигданхай. Хартаабха һуулгаха түхеэрэлгэнүүдые, сеялкэнүүдые, бусад машинануудые заһабарилга болзорһоо урид ябуулагдана. Республикын 1981 оной социалис уялгануудаар хабарай тарилгын бүхы оньһон техникые, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые мартын 15 болотор заһабарилжа дүүргэхээр хараалагдана. Выруска районой В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, бусад олон ажахынуудай механизаторнууд партиин хуралдаанай нээгдэтэр оньһон техникэеэ хабарай тарилгада сүм бэлдэхые уялгалба.

Сальянска пластмассын заводой коллектив съездын урда тээхи шухала уялгаяа дүүргэбэ. Азербайджанай эрдэмтэдэй туһаламжаар комбайнуудай транспортернууд дээрэһээ ороохо суглуулжа абаха түхеэрэлгэ эндэ бүтээгдэжэ эхилбэ. Урдандаа эдэ түхеэрэлгэнүүдые резинээр хэдэг байһан юм. Харин мүнөө **Азербайджанай Наукануудай академиин Хлорорганическа синтезэй институдай** химигүүдэй гаргаһан үнэгүй полимерна материалаар шудхагдана. Шэнэ түхеэрэлгэнүүд урдынхиһаа хоёр дахин үнэгүй. Краснодарай хизаарта шэнниисэ болон барайгар хуряалга дээрэ хэгдэһэн туршалгануудай үедэ энэнь һайн талаяа харуулаа.

Энэ предприятиин кинодо дуратайшуул **Донецкын «Октябрьская» шахтын** горнягуудые «Съездһээ съезд хүрэтэр» гэһэн фильмын премьерэдэ уриба. Шулуу нүүрһэ малтан абагшадай шэн габьялата ажал тухай хөөрэһэн картина съездэ зорюулагдаһан «Совет байдалай түхэл шэнжэ» гэһэн лентэнүүдэй циклые түгэсхэнэ.

Украинын габьяата шахтер А. Пшеничнын бригада тухай энэ фильм дотор хөөрэгдэнэ. Шахта дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөе толгойлдог түрүү коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа даабарине съездын нээгдэтэр дүүргэхые уялгалаа. Газарай гүн дундахи баялигуудые уудалагшадай ажал хэрэгүүд тухай баримтата кинорепортаж горнягуудай ажал дээрэһээ хэгдэнэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ МАГИСТРАЛ[...] БАРИЛГАДА БА АШАГЛАЛГАДА ХАБААДА[...] ОНСО ШАЛГАРАГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН [...] МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай магистралине бари[...] ба ашаглалгада түйлаһан амжалтануудайнь түлөө [...] **наха гэбэл:**

БУРЯАДАЙ АССР-ҺЭЭ

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Петров Николай Ивановичые — «Зүүн Сибириин түмэр замые элшэ хүсөөр хангалгын Улаан-Үдын участогай электромонтер.

Поляков Николай Николаевичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 138-дахи оньһожоруулагдамал колонныи автомобилиин жолоошон.

Поляков Юрий Васильевичые — «БАМтранстехмонтаж» трестын барилга-хабсаралгын тусхай шэглэлтэй 82-дохи поездын электро-хабсаргагша.

Прокушев Валерий Васильевичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 11-дэхи тоннельнэ отрядай проходчик.

Рагимов Меджид Хыдыр оглые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын хүдэлмэрилэгшэ.

Рев Николай Иосифовичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын ажаһуудалай-коммунальна таһагай модошо дархан.

Рубцов Андрей Андреевичые — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын 53-дахи мостоотрядай үрэмдэдэг түхеэрэлгын машинист.

Рыжаков Валерий Григорьевичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 1-дэхи автобазын автомобилиин жолоошон.

Самойлов Иван Филипповичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 11-дэхи тоннельнэ отрядай проходчик.

Самойлов Станислав Афанасьевичые — «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 137-дохи оньһожоруулагдамал колонныи бульдозерой машинист.

Саниев Сергей Савельевичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 1-дэхи автобазын автомобилиин жолоошон.

Семиглазов Александр Филипповичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 27-дохи тоннельнэ отрядай проходчик.

Сильченко Раиса Петровнае — нүүдэл оньһожоруулагдамал «ЛенБАМстрой» колонныи шулуушан.

Скотников Анатолий Макаровичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 16-дахи тоннельнэ отрядай проходчик.

Соболь Николай Александровичые — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын 53-дахи мостоотрядай хүдэлмэрилэгшэ.

Тогочиев Дмитрий Жанчиловичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчик.

Чернецкий Петр Тофильевичые — барилгын «БАМтоннельстрой» управлениин 11-дэхи тоннельнэ отрядай проходчик.

Чудаев Василий Петровичые — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын бульдозерой машинист.

Шабанов Николай Алексеевичые — нүүдэл оньһожоруулагдамал «ЛенБ[...]строй» колонныи [...]гагнуурша н.

Яворский Владимир [...]гиевичые — «ЗапБ[...]строймеханизация» тр[...] 138-дахи оньһожоруу[...]мал колонныи автомо[...] жолоошон.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛ[...]

Ахметзянов Але[...] Васильевичые — «[...]сибэлектросетьстрой» [...]тын 104-дэхи оньһо[...]лагдамал колонныи [...]

Баранов Михаил [...]мовичые — «Нижнеан[...]трансстрой» трестын [...]га-хабсаралгын 607-[...] поездын комплексно [...]дын бригадир.

Бендер Владимир [...]ровичые — барилгын «[...]тоннельстрой» управле[...] 16-дахи тоннельнэ от[...] слесарьнүүд - хабсаргагш[...] бригадир.

Богатырев Анастасий [...]сеевичые — «Нижнеанг[...]трансстрой» трестын [...]рилга-хабсаралгын 57[...] поездын штукатур.

Бочалгин Иннокентий [...]копьевичые — Зүүн [...]риин гол мүрэнэй пароход[...]вын теплоходой машин[...]

Бояркин Станислав [...]мофеевичые — «Нижне[...]гарсктрансстрой», тр[...] 140-дэхи оньһожоруу[...]мал колонныи экскават[...] машинист.

Васильков Юрий [...]вичые — барилгын «[...]тоннельстрой» управле[...] ажаһуудалай - коммун[...]на конторын слесарь[...] сантехнигүүдэй бригад[...]

Воронин Алексей М[...]ловичые — барилгын «[...]тоннельстрой» управле[...] оньһожоруулгын упр[...]ниин электрослесарь[...] бригадир.

Воронцов Владимир [...]сеевичые — Зүүн Сиб[...] граждан авиациин упр[...]ниин автомобилиин [...]шон.

Гетц Иван Лео[...]гын «БАМтоннельстрой» [...]равлениин 27-дохи то[...]нэ отрядай модошо [...]

Графов Владимир [...]евичые — «Нижнеанг[...]трансстрой» трестын [...]га-хабсаралгын 608-да[...]ездын замай монтер.

Демахин Владимир [...]сандровичые — «Зап[...]строймеханизация» тр[...] 160-дахи оньһожоруу[...]мал колонныи автомоб[...]жолоошон.

Димов Юрий Влади[...]вичые — барилгын «[...]тоннельстрой» управле[...] 2-дохи автобазын авто[...]линн жолоошон.

Дубинко Леонид Гр[...]евичые — Байгал-Ам[...] түмэр замай магистр[...] барилгын талаар дире[...] автомобилиин жолоошон.

Дормидонтова Та[...] Кузьминичнае — «Ни[...]ангарсктрансстрой» тр[...] ажаһуудалай - коммун[...]на таһагай штукатур.

Евдокимов Сергей И[...]вичые — «ЗапБАМстр[...]ханизация» трестын 16[...]хи оньһожоруулагдама[...]лонныи автомобилиин [...]лоошон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президи[...] Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖН[...]

СССР-эй Верховно Соведэй Президи[...] Секретарь М. ГЕОРГАД[...]

Москва. Кремль.
1981 оной февралиин 5.

АМЖАЛТАТАЙБДИ

КПСС-эй ЦК-гай проект дотор һү һаалиг дээшэлүүлхэ, сэбэр, һайн шанартай һү гүрэндэ тушааха тухай хэлэгдэнэ. Бидэ энэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа, бүхы шадалаараа оролдоно гээшэбди. Хүдэлмэридэмнай ушардаг дутуу дундануудые хамтынгаа хүсөөр усадхаха гэжэ хэлсээбди.

Манай Баян-Голой һү һаалиин фермэдэ малай үбэлжэлгэ түлэг дундаа ябажа байнхай. Һолоомо бүйлуулдаг тэжээлэй цех хүдэлнэ.

Бидэнэр мүнөө һаамхай үнеэндээ 2 килограмм үбһэ, 2 килограмм һолоомо, 15 килограмм силос эдюулнэбди. Гадна килограмм һүн бүхэндэ 400 грамм хүртэхөөр талха таряанай зүйл үгтэнэ. Нёдондо үнеэн бүриһөө 2250 килограмм һү һааха уялгатай аад, 2364 килограммда хүргэжэ, үнеэн бүхэнһөө тугал абажа түлжүүлээб. Мүнөө эдэ үнеэдни шэнэ гүнжад юм. Тиимэһээ үнеэн бүриһөө 2200 килограмм һү һааха уялга абанхайб. Энэ уялгаяа Агуу ехэ Октябриин хубисхалай 64 жэлэй ойдо, ноябриин 7-до дүүргэхээр шиидэнхэйб. Энээнээ КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ ажалай бэлэг болгон, Эхэ орондоо баринаб.

М. БАНЗАРГАШЕЕВА,
Үдын совхозой һаалишан.

Хориин район.

32 ЖЭЛ ҮРГЭЛЖЭ

Ажалаараа хүн зоной дунда хүндэтэй болоһон Андрей Карпович Слепневые түрэл нютагаархидынь, үбгэн залуугүй мэдэхэ, танихa юм.

А. К. Слепневые Бэшүүр тосхондо һурагшалан һаатнай: «Аа, Андрей үбгэжөөл гү?» — гээд бага балшар үхибүүд, үндэр наһатай үбгэжөөлнүүд барандаа таанарта урин дулаанаар заагаад, харуулаад үгэхэ байха. Үе наһаараа үнэн сэхэ, гүизэгы бодолтой, энэрхы һайхан сэдьхэлтэй, сагаан һанаатай гэхэ зуура, өөртөө эрилтэ ехэтэй энэ үбгэжөөл наһаараа жолоошоноор ажаллаха зуураа, шэн габьяа, үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаа.

Хэрбээ тоолохо болоо һаа, тэрэ дэлхэйе долоо дахин ашаанайнгаа машинаар тойроо, арадай ажахыда хэрэгтэй оло мянган тонно ашаа зөөһэн байна. Тодорхойлбол, А. К. Слепнев гушан хоёр жэлэй хугасаа соо саг үргэлжэ жолоошоноор ажаллаа юм. Барилгада хэрэгтэй монсогор модон гү, али хабтагайнуудые, баржагар улаан шэниисэ, хирпиисэ, цемент болон адууһа малай тэжээл — үбһэ ногооһоо эхилээд, үдэр һүнигүй хагсуу хүйтэн, аяма бүгшэм халуунниие илгангүй тэрэ ашаанайнгаа машинаар зөөжэ ябаа.

Ажалдаа урагшаа һанаатай байһанай ашаар жэл бүри эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулаа. Энээнэйнь гэршэ Ажалай Улаан Тугай орден болоно.

А. К. Слепнев жара наһанай хярые үни хада гаталаашье һаа, дадаһан дурлаһан ажалһаа хахасангүй мүнөөшье хүрэтэр ажаллажа ябадаг.

М. АШИРОВА.

Бэшүүр.

6-дахи разрядай токарь, КПСС-эй гэшүүн Петр Николаевич Зык М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Үдын локомотивна депогой бэлэдхэлэй цехтэ 35 жэл хүдэлжэ ябана. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто цехэй партгрупорг Петр Николаевич партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, халаа-найнгаа нормо холо үлүүлжэ, 120—130 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай ветеран П. Н. Зык.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ҮНДЭҺЭ ҺУУР[И]

ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Президиумэй түрүүлэгшэ, академик П. Л. Гончаров манай республикын агрономуудай зүблөөндэ тэрэгэн хабаадажа, тэндэ үгэ хэлээ һэн. Манай редакциин гуйлтаар П. Л. Гончаров тусгаар статья бэшэжэ эльгээгээ. Тэрэниинь эндэ толилбобди.

Үнгэрһэн табан жэлдэ орон дотор ороохо таряа үйлэдбэрилгэ түрүүшынхеэ жэлдээ дунда зэргээр 200 миллион тонноһоо дээшэлһэн байна. Шэнэ табан жэлдэ энэ хэмжээ 238—243 миллион тоннодо, тэрэ тоодо ороохото бобово ургамалнуудые 14—15 миллион тоннодо хүргэхээр хараалагдана. Зүгөөр хүн зоной эдеэ хоолоор, адууһа малые таряа талханай зүйлөөр хүсэд хангахын тула хүн бүхэндэ адагынь 1 тонноһоо багa бэшэ ороохо таряа үйлэдбэрилхэ хэрэгтэй гээшэ.

Ороохо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхын, шанарыень һайжаруулхын тула хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эрдэмэй түйлалтануудые түргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала. Эндэ шэнэ сортнуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тарилгын бүхы талмайе һайн үрэһөөр хангаха, бүтээсэ ехэтэй шэнэ машинануудые болон комплексно технологиие хэрэглэхэ талаар ехэ зорилгонууд табигдана.

БАЙГААЛИҺАА ХАЙРА ХҮЛЕЭХЭГҮЙ

Һүүлэй жэлнүүдтэ Буряадай АССР-эй партийна ба советскэ органууд, хүдөө ажахын эрдэмтэд болон үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэд газар таряалан эрхилхэ системые нарижуулан һайжаруулха, үйлэдбэриин культура дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэ хэһэн байна. Тэрэ тэрэнһээ хүлеэгдэһэн ашаг үрын абтаагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Юун дээрэһээ иимэ байдал тохёолдооб? Газар таряаланда ушарһан энэ байдалһаа яажа гарахаб? Газар таряалан дээрэ ажалладаг хүнүүдэй оролдолгын сагай уларилай тааругүй байдалтай ушарһаниинь мэдээжэ. Тэрэ Забайкалида сагай уларил ходо муу байдаг гээшэ ааб даа. Эндэ саһан бага ородог, заримдаа орой саһагүй үнгэрдэг, хабартаа хүйтэн, хуурай байгаад, зундаа шанга халуун болодог, ургаса хуряалгын үедэ орёо бэрхэшээлтэй байдал тохёолдодог. Байгаалиингаа энэ бэрхэшээлнүүдые тэсэхэ, тэрэниие эмхитэй ажалаараа, ухаан бодолоороо, арга шадабарияраа дабажа гараха ёһотойбди. Байгаалиһаа һургаал абаха, тэрэнэй ушаруулдаг бэрхэшээлнүүдые дабаха арга хургаяа олохо шухала.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэһэ һууринь ороохо таряа ургуулха хэрэг болоно. Мал ажалай хүгжэлтэ тэжээлэй баазаһаа дулдыдадаг гэжэ нэмэхэ хэрэгтэй. Забайкалида тэжээл гээшэ ходоһоо амарханаар абтадаггүй, тиимэһээ Буряад ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд тэжээлэй үнэ сэнгые мэдэхэ байха.

Энэ шэрүүн шанга уларилтай хизаарта хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэдэ юун һаад ушаруулнаб? Нэн түрүүн, хүрьһэндэ шииг дуталдана, хүрьһэнэй үрэжэл бага байна. Мүн намартаа эртэ хюруу унажа, ургаса хуряалгада бэрхэшээлнүүдые ушаруулдаг гээшэ. Энэнь баһа ургасада муугаар нүлөөлнэ.

Буряад орондо хүрьһэндэ шииг бариха гэжэ түхэрэн жэлэй туршада оролдохо хэрэгтэй. Үбэлдөө саһа тогтоохо, тэрэниие эртэ хайлуулхагүй, хабартаа һайрам бариха, хүрьһэнэй шииг алдахагүй гэжэ оролдохо болонобди. Эдэ бүгэдые ямар аргаар түйлахаб гэхэдэ, таряалангай заһаар модо һуулгаха, хажуу газарай полинуудые хүндэлөөшэнь элдүүрилхэ, һолоомоной үзүүрые хабар болотор үлөөхэ зорилго табигдана. Хабартаа хүрьһэнэй шииг алдахагүй, тарилгын эхилтэр, ургамалнуудай гаража захалтар хүрьһэнэй шииг бариха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Полинууд хододоо сэбэр, буртаг ногоогүй гү, али таригдамал ургамалнуудаар хушагданхай байха ёһотой.

Шииг бариха хэмжээ ябуулганууд хүрьһэ хамгаалгын хүдэлмэритэй нягта холбоотой гоор хэгдэдэг. Хүрьһэнэй һалхинда үлеэгдэхэдэ, газарай үрэжэлынь доошолдог гээшэ. Мүн хүрьһэнэй шииг бариха шадалые тэрэ муудуулдаг байха юм. Хүрьһэнэй үрэжэлтэ хубинь тэрэниие буруугаар элдүүрилһэн дээрэһээ жэлһээ жэлдэ муудадаг байна. Иимэ байдалтай тэмсэхын тула **хүрьһэ хамгаалха хэмжээнүүдые абахынгаа хажуугаар, ургамалнуудай үзүүрые хүрьһэндэ үлөөхэ, тэндэ нэг шэбхэ, торф, компостнуудые оруулха, олон жэлэй ногоо ургуулха, сидеральна ургамалнуудые тариха, хүрьһэеэ зүбөөр элдүүрилхэ хэрэгтэй гээшэ.**

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд агрономуудай хүдэлмэритэй нягта холбоотой. Мүн хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй хүрьһэеэ хамгаалгада, хүдөө ажахын, илангаяа газар таряалан эрхилэлгын культура дээшэлүүлгэдэ анхарһанһаа тэрэ дулдыдадаг байна. «Газар таряалангай культура гээшэ хүнэй соёл гэгээрэлтэй зэргэ хүгжэдэг» гэжэ К. А. Тимирязев хэлэһэн юм. Энээн дээрэнь үшөө иигэжэ нэмэхээр: «Агроном ямар бэ—полинь, ургасань баһал тиимэ». Агроном гээшэ полиин технолог, тэрэниие зонхилогшо байха зуураа, саг үргэлжэ туршалга хэхэ уялгатай.

Үйлэдбэри бүхэн түсэбэй ёһоор зохёогдоһон ба баталагдаһан технологиин, нарин проектын гуримаар ажалладаг гэжэ бүгэдэндэ һайн мэдээжэ. Тэсд хүдөө ажахыда энэ талаар мүнөө дээрээ хүнүүдэй дураараа болодог байһаниинь гэмшэлтэй. Тиимэһээ газар таряалан мэтэ орёо һалбарине саашадаа комплексно технологиин ёһоор эрхилхэ зэргэтэйбди. Тиигэбэл, мэргэжэлтэд хүдэлмэреэ нарин гуримай ёһоор эмхидхэхэ, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта табиха аргатай болохо байна. Иимэ нарин технологиин тогтоогдоходо, мэргэжэлтэдэй эрхэ дээшэлүүлэгдэхэ, мүн тэрэнэй харюусалгань нэгэн доро өөдэлхэ байна.

ЗОХИД СЕВООБОРОТ ЗААБОЛ ХЭРЭГТЭЙ

Поли дээрэхи хүдэлмэриин технологи севооборотһоо захалдаг. Севооборот гээшэ газар дээрэ тогтоогдоһон хуули ёһон мүн. Севооборот дотор тарилгын талмайн хубаарилга, тэндэ ямар ургамалнууд, хэды шэнээн таригдахаб гэжэ тогтоогдодог. Эндэ ургамал бүхэнэй һуури элишэлэгдэдэг гээшэ. Илангаяа обёос, өшмээн үйлэдбэрилгые саашадаа дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Мүн севооборот дотор хэды шэнээн паар бэлдэгдэхэб, ямар утэгжүүлгэнүүд хэрэглэгдэхэб, буртаг ногоонуудтай, ургамалай үбшэн болон дайсадтай яажа тэмсэхэб гэжэ харуулагдадаг байха юм.

Эрдэм шэнжэлэлгын ба түрүү дүй дүршэлэй түйлалтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, тарилгын хубаарилга, ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудай тэнсүүри, паарай хэмжээн нютагай байгаалиин эрхэ байдалһаа, ажахын шэглэл мэргэжэлһээ, шиигээр хангагдаһанһаа, хүрьһэнэй үрэжэлһөө, тэрэнэй хэр сэбэр байһанһаа дулдыдаха гээшэ. Жэшээнь, Буряад ороной хуурай тала газарай нютагуудта хахалагдадаг газарай 46 процентнь бии. Эндэхи газарайнь 30 процентые паар эзэлжэ болохо. Бусад тала газарай нютагуудта паарай хэмжээ 20 процентдэ хүргэхэдэ тааруу. Шиигтэйшэг, ой модотой тала газарай нютагуудта (хахалагдадаг газарай 26 процентые эзэлдэг) 12—15 процент паартай байхада хамаагүй. Паар гээшэ хододоо сэбэр, буртаг ногоогүй байха зэргэтэй. Паар болгогдохо газарта органическа утэгжүүлгэнүүд оруулагдадаг. Саг соогоо элдүүрилэгдэһэн, хахалагдаһан паарай ашаар лэ полинуудай культура дээшэлүүлэгдэдэг байна. **Севооборот гээшэ агрономой паспортнь гэхэдэ болохо. Паар гээшэ тэрэнэй дүрэ шарайнь болоно.** Хүн бүхэн сэбэр һайхан шарайтай байха гэжэ оролдодог ааб даа. Тиимэһээ агроном бүхэн һайн паартай байха зэргэтэй.

Шииг нойто барихын, хүрьһэ хамгаалхын тула модо һуулгаха, олон жэлэй ногоо, кулис тариха, хүрьһэ элдүүрилхэ тусгаар машинануудые хэрэглэхэ шухала болоно.

Тарилгынгаа талмайе зүбөөр хубаарилхын тула хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол баялиг болохо таряалангай гектар бүриһөө эгээн ехэ продукци абахаар хараалха, оролдохо ёһотой. Гэхэтэй хамта, таряалангай хубаарилга хүрьһэнэй үрэжэл дээшэлүүлгэдэ туһалха, үри хүүгэдтээ газараа һайн шанартайгаар үлөөхэ хэрэгтэмнай туһалха ушартай.

ТАРЯАЛАНГАЙ ҮРЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, ХҮРЬҺЫЕНЬ ХАМГААЛХА

Энэ шухала зорилгые шиидхэхэдээ, газар таряалан эрхилхэ түрүү онол арга баримталха, тэрэнь нютагай эрхэ байдалда тааруу байха ёһотой. Газар таряалан эрхилэлгын иимэ системэ зохёохо хэрэгтэ эрдэмтэд, туршалга үйлэдбэрилгын ажахынуудай, колхоз болон совхозуудай мэргэжэлтэд хүдөө ажахын органуудтай хамта хабаадаха уялгатай. Ажахы бүхэнэй таряалангай хүрьһэнэй шанар, ажахын үйлэдбэриин шэглэл болон мэргэжэл харалсажа, тиимэ комплексно технологи зохёогдохо байна. Тэрэнь гаргаша багатайгаар, ажалай хүсэ багаар хэрэглэжэ, ехэ продукци абаха программа болохо жэшээтэй.

1981 ондо нилээд ерёо[...]
байдалда ажаллаха боло[...]
Тиимэһээ хабартаа хээлт[...]
тонуудые барижа, саһа [...]
жэ, һайрам тогтоохо [...]
хүсэеэ элсүүлхэ шуха[...]
римдаа миил трактор аб[...]
үнгэршэхэдэ болохо. [...]
дэм хэжүү, жалга [...]
таряалангай хүрьһэ [...]
зорилгоор хадаһаа [...]
үһые зайлуулха [...]
нүүдые бэлдэхэ байна [...]
луу газарай таряалангай [...]
дэлөөшэнь элдүүрилхэ [...]
онсо анхарал хандуулха [...]
най хүрьһэндэ шииг [...]
һаа гадна, тэрэниие [...]
нураахагүй болоно бу[...]
эдэ бүгэдые эртэнһээ, [...]
най хайлажа эхилхэһээ [...]
хэжэ захалха болоно. [...]
ряалангые контурна [...]
элдүүрилхэ гэһэн Газар[...]
лангай болон селекциин [...]
эрдэм-шэнжэлэлгын инсти[...]
зохёоһон технологиин [...]
неэр хэрэглэхээр гэжэ [...]
дана.

Тоолоод үзэхэдэ, ими[...]
лиметр хэмжээнэй [...]
шииг нойтон полиин [...]
бүриһөө 1 кубометр [...]
жалга жээма руу, [...]
хон болон бусад нэбтэр[...]
уруу абаашадаг [...]
гал далайда ородог [...]
хонууд жэлдээ 3 миллион [...]
но шахуу хүрьһэ [...]
асарна. Ой модоной [...]
центыень отолжо [...]
рэ тойрон ородог хүрь[...]

КПСС-эй XXVI съездые угтуулан

„ИНДУСТРИИН БАРИЛГАНУУДАЙ, ЭРЭЛХЭГ ХҮНҮҮДЭЙ ХИЗААР"

Сибириин ажалшад арбадахи табан жэлэй экономическа ба социальна хүгжэлтын талаар саашанхи амжалтануудые туйлаа. [illegible] XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Сибириин [illegible] промышленностиие, электроэнергетикэ, үнгэтэ металлургиие, химическэ, нефтехимическэ, ой модоной болбосоруулгын ба целлюлозо-саарhанай, микробиологическа промышленностиие, барилгын индустриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ».

hаяхан СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай бүлэг журналистнууд Сибириин газар дайдаар ябаhан байна. Тэндэ хараhан, үзэhэн, тухайдаа АПН-эй корреспондент Ю. СИНЯКОВТО иигэжэ хөөрэhэн байна.

Янко Владимиров, «Работническо дело» [НРБ]: — [illegible]

Петер Ловас, «Непсабадшаг» [ВНР]: — [illegible]

[illegible] ороной арбан нэгэдэхи табан жэлэй [illegible] бодоолгын [illegible] Саяно-Шушенскэ [illegible] алюминиин заводой [illegible] Минусинскын «Электрограда» [illegible] Абаканай контейнернүүдэй завод [illegible]. Индустриин [illegible] ганууд [illegible] хизаар [illegible] сэдьхэлдэмнии [illegible] ходоодоо [illegible]

Хыу Тхо, «Нян зан» [СРВ]: — [illegible] 1990 ондо гэхэдэ [illegible]. Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект доторхи [illegible]

Вольфганг Шпиккерман, «Нейес Дойчланд» [ГДР]: — Совет хүнүүдэй Сибирьтэ эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые ехэ зоримгойгоор нэбтэрүүлжэ байhан ушар сэдьхэлдэмни гүнзэгыгөөр хадуургдаа. Тоо бодолгын арга хэрэглэн шиидхэгдэдэг нийтэ союзна экономическа асуудалнуудые, мүн тодорхой предприятинуудай зорилгонуудые би хараадаа абанаб. Жэшээлбэл, Минусинскэ ехэ вольтын вакуумна выключательнуудай заводтой адлирхуу завод бусад социалис оронуудта үгы юм гээд онсолон тэмдэглэхэ байнаб.

Элсн Форс, Пренса Латина агентство [Куба]: — Энэ аяншалга хадаа Сибириин экономико болон эрдэм наукые, транспорт ба техникые шэнжэлэн хараха арга олгоhон байна. Саяно-Шушенскэ ГЭС ошоходоо, баярай гүнзэгы ехэ мэдэрэлдэ абтаа hэм. Эндэхи Че Геварын нэрэмжэтэ бригадын хүдэлмэришэдтэй уулзахадаа, Кубын революциин баатарнууд тухай дурасхаалые совет хүнүүд наринаар сахидаг юм байна гэжэ бүхы зүрхэ сэдьхэлhээ мэдэрээб.

Мишигдорж, «Үнэн» [МНР]: — Сибириинхидэй ажалай баатаршалга, Эхэ орондоо дурлал зүрхэ сэдьхэл буляана даа. Тэдэнэй айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүдые дабажа байхые ажал хэрэг дээрэнь хараха-даа, баатаршалгыень бүри hайнаар ойлгонош. Минии Эхэ орон — Монголдо ашаглагдаагүй газар үшөө ехэ. Сибириин барилганууд бидэндэ зохёон байгуулхы ажалай эли тодо жэшээ болоно.

Кароль Шиндзелёж, «Жиче Варшавы» [ПНР]: — Сибириин захагүй үргэн ехэ тайга, хүнэй арга боломжын хизааргүй байлга, Сибириин үбэлэй хүйтэн ба эндэ хүдэлдэг хүнүүдэй hайхан сэдьхэл — hанаандаа хадуужа абаhан зүйлнүүдни эдэл даа. Сибириин эрдэмтэд, колхозникууд эндэхи хүн зониие бардамаар хангаха зорилготойгоор газар тарялан ашаглахын тула ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана.

Дорел Дориан, «Ромыния либерэ» [СРР]: — Сибирь элшэ дэлисээрээ, габшагай ажалаараа намда хадуугдаа... Түгэс бэлэдхэлтэй хүнүүдынь, ажал хэрэгээ ехэ тодорхойгоор мэдэхэ мэргэжэлтэдынь сэдьхэлдэ эгээл ехэ мүр сараа үлөөгөө гээшэ ха. Тэдэнэй эдэбхи зориг, этигэмээр бэшэ түсэбүүдые хараалаад, тэрэнээ бэелүүлдэг байhаниинь гайхуулна.

Дага Минкевичова, «Квеъты» журнал ба Любомир Ленох, «Правда» [ЧССР]: — Байшангуудые барижа, завсдуудые бодхооходоо, түмэр харгы татажа, хаалта барихадаашье, совет хүнүүд Сибириин газар дайдада гамтайгаар хандадаг, тэрээн дээрэ эдэгэхэгүй шарха үлөөхэгүй гэжэ оролдодог юм байна. Усть-Илимск хото байгаалиие тааруу зүбөөр ашаглаха, оршон тойронхиие аршалан хамгаалха талаар ехэ hайн жэшээ харуулна. Эндэ тон наринаар бодомжолжо ой модоёо отолдог, Усть-Илимскэ целлюлозын заводто үлөөдэhэ гаргадаггүй технологи нэбтэрүүлэгдэнхэй. Совет хүнүүд ой тайгын баялигые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ зуураа, тэрэниие ерээдүйн үетэндэ бүрин бүтэн зандань үлөөхые эрмэлзэдэг байна.

(АПН).

Хаанашье, ямаршье ажалда хүдэлжэ байhан хүн бүхэн, коллектив бүхэн партиингаа XXVI съездын хүндэлэлдэ ажалаа оролдосо ехэтэйгээр хандажа, амжалтануудые түйлажа байна. Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые 105,7 процент дүүргэжэ шадаhан наймаалагша Софья Зундуевна Болотова тухай хөөрэхэеэ hананаб. Саяан уулын хормойдо оршодог Хоймороой сельпогой наймаалагшаар С. З. Болотова олохон жэлдэ хүдэлнэ. Сэхэ сэбэр зантай, хүнүүдтэй хөөрэлдэжэ шадаха, налгай эхэнэр юм.

Софья Зундуевна хорин гурбан жэлэй туршада эд бараа-наймшье, эдеэ хоолойшье магазинуудта хүдэлхэдөө, юумэ дутаажа үзөөгүй. Өөрөө hайнаар хүдэлхэhөө гадна, залуушуулда тэрэ туhалдаг, залуу олон наймаалагшадай hурган хүмүүжүүлэгшэнь болоhон байха. Мүн баhа нүхэрөөшье энэ мэргэжэлдээ hургажа, мүнөө Хуурай-hубагай ажаhуудалай эд хэрэгсэлнүүдэй магазинда хоюулан хүдэлхэ зуураа, hайн дүнгүүдые түйлана.

Софья, Владимир Болотовтон арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлдэ ажалшадта эд бараа наймаалха даабаряа 125 процент, түрэл партиингаа XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор нэгэдэхи кварталай түсэбые дүүргэхын түлөө оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. З. Болотова.

Б. БИРБАЕВАЙ фототекст.

ШЭНЭ ГОРОД МҮНДЭЛБЭ

Амарай хойто хүбида оршодог Февральск гэжэ багахан hуурин тосхоной захада шэнэ үйлсэ бии болонхой. Дүрбэ hарын урда тээ бригадир Л. Гичко түрүүтэй модошод иишэ ерээ hэн.

БАМ-ай барилгашад баруун, зүүн тээhээнь тайгын энэ hуурин тосхондо дүтэлжэ ябана. Барилгын хүтэлбэрилэгшэдэй ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэнэй ёhоор, түмэр замай түбэй участок дотороо энэ тосхон хэмжээнэйнгээ тараар Тындын удаа хоёрдохи hуурин болохо юм ха.

СОВЕТ hУРГУУЛИИН ШЭНЭ ТҮСЭБҮҮД

КПСС-эй XXVI съездын урда тээ бүхы орон тоёо хамта совет hургуули гаталhан замайнгаа дүнгүүдые согсолжо, шэнэ табан жэлдэ бэелүүлхэ ёhотой түсэб зорилгонуудаа хараалжа байна. ТАСС-ай корреспондент СССР-эй гэгээрэлэй министр М. А. ПРОКОФЬЕВТОИ уулзажа, хэдэн асуудалда харюусахыень тэрэниие гуйба.

—Танай hанахада, арбадахи табан жэлдэ совет гэгээрэлэй системые хүгжөөлгын гол дүн ямар гээшэб?

—Нэн түрүүн энэмнай залуушуулые бүгэдэ нийтын уялгата дунда hуралсалда оруулалгые түгэсхэхэ гэhэн социальна ехэ удха шанартай зорилгые шиидхэhэн ушар болоно. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис орон иимэ түүхэтэ зорилгые түрүүлэн бэелүүлhэн байгаа. Үнгэрhэн табан жэл соо 25,3 миллион хүн дунда hургуулитай болоо.

СССР-эй Конституци дотор батадхагдаhан энэ туйлалтын ехэ удха шанартай байhые эли бодоор ойлгохын тула иимэ юумэ ой ухаандаа оруулха ёhотойбди: революциин урда тээхи Россида ехэ хүнүүдэй 72 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Ороной зарим нютагуудай, тусхайлбал, Дунда Азиин хүн зон огто үзэг бэшэг мэдэхэгүй шахуу байгаа бшуу. Агуу ехэ Октябриин урда тээ холын Хойто зүгэй арадууд үзэг бэшэггүй байhан гэхэ.

Хэрбээ бүгэдэ нийтын дунда hуралсалда оролгын удха шанарые сэгнэхэ болоо hаа, бүхы совет залуушуул гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй болоод, ажалайнгаа зам эхилнэ! — гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хото, хүдөөгэй залуушуулай эрдэм мэдэрэлэй хоорондохи илгаа мүнөө тон бага болонхой. Тингэжэ бүхы 15 союзна республикада залуу хүнүүдэй юрэнхы эрдэмэй хэмжээн адлирхуу болоо.

— Ямар юумэнhээ энэ амжалта туйлагдаба гээшэб?

— Ушар шалтагаануудынь олон. Тусхайлбал, урдань үзэгдөө дуулдаагүй ехээр hургуулинууд баригдана — 1976—1980 онуудта манай орон дотор 6,5 миллионhоо дээшэ хүнэй hууритай юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд баригдаа гээд тэмдэглэхэ байнаб. Багшанар олоор бэлдэгдээ. Мүнөө 63 университет, багшанарай 200 институт, 400 гаран училищи энэ асуудалые шиидхэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Эдэ hургуулинууд жэлдээ 150 мянга гаран багшанарые, гэгээрэлэй бусад хүдэлмэрилэгшэдые hурган бэлдэдэг юм. Мүнөө манай орон дотор бүхыдөө 3 миллион шахуу багшанар тоологдоно. Эдэмнай ургажа ябаа залуу үетэниие оюун ухаан бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлнэ бшуу.

Одоошье hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлhэн байнабди. Энээнhээ уламжалан, hурагшадай эрдэм мэдэсэ дээшэлээ. Табан жэлэй үедэ хэшээлнүүд кабинетнэ гуримда оруулагдажа дүүргэгдээ. Энэ хадаа hуралсал болон hургалгын арга онолнуудые нарижуулан hайжаруулха хэрэгэй тон шухала шата болоно.

—Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ совет hургуулида ямар шэнэ юумэн бэелүүлэгдэхэб?

—Бүгэдэ нийтын уялгата дунда hуралсалда туйлагдаhан амжалтануудаа батадхажа, манай hургуули хүгжэлтын шэнэ шатада гараха ёhотой гээд нийтэ зорилгоёо тодорхойлхо байнаб. Юрэнхыдөө, тэрэ шэнэ шэнжэ шанартай болоно байна. Совет hургуули хадаа юрэ hуралсалай бэшэ, харин hуралсал-хүмүүжүүлгын эмхи зургаан болоно гээд хэндэшье мэдээжэ. Али бүхы талаараа хүгжэлтэ ехэтэй хүнүүдые hурган хүмүүжүүлхэ гээшэ тэрэнэй зорилго мүн. Энэ зорилгые гансал хэшээлнүүдтэ шиидхэжэ болохогүй. hунаагдаhан үдэртэй hургуулинуудта тэрэ амжалтатайгаар шиидхэгдэдэг байна. Эндэ hурагшад hураха-hаа гадна, онсо расписаняар ажаhуудаг — хэшээлнүүдэй hүүлээр кружогуудта, спортын секцинүүдтэ ябадаг, концертнүүдые харадаг, экскурсинуудые хэдэг юм. Эдэ бүгэдэ hурагшадай али бүхы талаараа хүгжэлтэ ехэтэйгээр хүмүүжэхэ таарамжатай байдал байгуулдаг. Тиихэдэ эдэнэй ямар юумэндэ арга дүйтэй байhыень элирүүлдэг, зохёохы үүсхэл эдэбхинь дээшэлүүлдэг. 1985 ондо эндэ hурагшадай тоое 13,5—14 миллиондо хүргэхын тула hунаагдаhан үдэртэй hургуулинуудые (бүлэгүүдые) саашадань хүгжөөхые XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект хараална.

Үшөө нэгэ шухала ушар баримтые дурдая: арадай hуралсал мэргэжэлтэдээр, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэдээр оронойнгоо эрилтые гүйсэд дүүрэнээр хангаха ёhотой. Энэ зорилго эмхидхэгдэн байгуулагдаhанhаа хойшо ургажа ябаа залуу үетэниие ажалай дүршэл шадабаритайгаар хүмүүжүүлдэг совет hургуулида шэнэ зүйл бэшэ юм. Арбан нэгэдэхи табан жэл хадаа эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын шэнэ шата болоно, тиимэhээ hургуулида шэнэ эрилтэнүүдэй табигдаха байhыень мартаха ёhогүйбди. hурагшадые ажалай дүй дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүлгын арга онолнуудые саашадань нарижуулхые, эдэнэй мэргэжэлээ шэлэхэ талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри шангадхахые Гол шэглэлнүүд дотор хараалагдана. Мүнөө hурагшад hуража ябаха үедөө мэргэжэлээ шэлэхэ аргатай. hургуулинууд хоорондын hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадууд — (орон доторнай 2 мянга шахуу иимэ комбинат бии, тэдэнэй 500 гаранинь хүдөө нютагта байдаг), hургуулиин мастерскойнууд, hуралсалай-үйлэдбэриин цехүүд, hурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэдэ туhална. Шефүүд — промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай ажалша коллективүүд энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэдэг юм. Мүнөө hургуули болон үйлэдбэриин хоорондохи харилсаан шэнэ шэнжэтэй болонхой: бата үндэhэ hууритай түрүү предприяти hургуули бүхэниие харууhандаа абанхай. Иимэ холбоо барисаанай hайн үрэ дүнгүүдые үгэдэг олон тоото жэшээнүүдые дурдажа болоно.

Гэбэшье саашанхи хараа түсэбүүд тухайгаа хэлэе. Бүхы hурагшадые номуудаар түлөөhэгүйгөөр хангаха хэрэг 1983 ондо дүүрэхэ юм. Энэ хэрэг 1978 ондо эхилээд, амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ hануулха зэргэтэйб. Мүнөө 1—5-дахи классуудай бүхы hурагшад учебнигүүдые түлөөhэгүйгөөр абана.

Ондоо шухала шэнэ зүйл саашадаа хүгжөөгдэхэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудай бэлэдхэлэй классуудта үхибүүдые 6 наhатайhаань hургалгада удаа дараалан дамжан орохо арга боломжонууд байгуулагдаха юм. Энэ талаар хэгдэhэн түрүүшын туршалганууд этигэл түрүүлнэ.

Юрэнхыдөө, зорилгонууд олон, эдэнэр бултадаа шухала удха шанартай. Гэбэшье, коммунизм байгуулагшадай, ленинскэ партиин агуу ехэ хэрэгые ёhотойгоор үргэлжэлүүлэгшэдэй, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ гээшэ совет hургуулиин тон шухала зорилго болоно.

Н. ЛЕОНОВА.
(ТАСС).

ТҮҮХЫН ТОЛОТОМО ХУУДАhАН

СССР-эй ба Венгриин хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туhалалсалга тухай договорто 1948 оной февралиин 18-да гар табигдаа hэн.

Хоёр ороной аха дүү ёhоной харилсаанай түүхэдэ шэнэ шухала хуудаhа нээhэн Советскэ Союзай ба Венгриин хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туhалалсалга тухай договорто гар табигдаhаар 33 жэлэй ойе Венгриин арад зон эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байна. Али бүхы асуудалнуудаар харилсаа холбоогоо үргэдхэхые хүсэдэггүй hалбари СССР-эй болон ВНР-эй ажабайдалда үгы юм. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлдэг КПСС-эй ба ВСРП-гэй харилсаа холбоон совет-венгер хани барисаанай бата үндэhэ hуури болоно. Венгриин ба дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн, хүгжэлтэ дэбжэлтын хүсэнүүдэй гол түшэг тулгуури болохо Советскэ Союзай хоорондохи саг үргэлжэ хүгжэжэ байгаа интернационалис холбоо барисаан шухала удха шанартай гэжэ Венгриин коммунистнуудай нёдондо жэл болоhон XII съезд дээрэ тэмдэглэгдээ hэн. СССР-эй ба ВНР-эй хоорондохи олон талын холбоо барисаан хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ, хоёр ороной арадуудай хоорондын хани барисаан саг үргэлжэ бэхижэнэ.

СССР-эй ба ВНР-эй хоорондо 1948 ондо гар табигдаhан договор үйлэдбэриин, эрдэм, соёлой талаар хоёр ороной хоорондохи харилсаанда үргэн ехэ арга боломжонуудые нээгээ. Үнгэрhэн жэлнүүдтэ совет-венгер эд бараанай эрьесэ 30 миллион түхэригhөө 5 миллиардhаа дээшэ түхэригтэ хүрэhэн байна. Социалис экономическа харилсаанай комплексно программые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, СССР болон ВНР хамжаанай нягта холбоо барисаа тогтоонхой. Хоёр талын харилсаанай үндэhөөр үнгэрhэн жэлнүүдтэ Венгридэ 140 гаран промышленна барилга бодхоогдоо. Эдэнь ороной арадай ажахыда шухала үүргэ дүүргэнэ. Энэ харилсаан орон доторхи Пактын түрүүшын атомна электростанциие, Татабанида шулуу нүүрhэнэй шэнэ шахтануудые барилгада бодотоор бэелүүлэгдэжэ байна. Совет инженерүүд болон техникүүд Венгриин мэргэжэлтэдтэй хамта ажаллана.

Вишонтодохи М. Торезэй нэрэмжэтэ шулуу нүүрhэнэй уурхайн түүхэ совет-венгер харилсаантай холбоотой юм. Совет-венгер харилсаанай ашаар Вишонтын түхэл шарай танигдашагүй болотороо хубилаа гэжэ уурхайн директор Н. Каломишта хөөрэнэ. Энэ районой шулуу нүүрhэ олзоборилго хоёр дахин ургажа, 7 миллион тонноодо хүргэгдөө. hаяхан бэдэрэлгын хүдэлмэри хэхэ үедөө совет болон венгер геологууд шулуу нүүрhэнэй горитой охэ нөөсэнүүдые эндэ элирүүлбэ. Энэнь Вишонтодо түлишэ олзоборилон абалгые бүри ехээр дээшэлүүлхэ арга олгоно. Энээнэй ашаар Ю. Гагаринай нэрэмжэтэ теплоэлектростанцида электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ арга олдоо.

Үшөө нэгэ предприяти — Мишкольцдахи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинат эдэ үдэрнүүдтэ хоёрдохёо мүндэлэн түрэбэ. Советскэ Союзай мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар конверторнэ томо ехэ цехэй түрүүшын ээлжээн эндэ ашаглалгада оруулагдаа.

— Комбинадайнгаа агуу ехэ Ленинэй нэрэ зүүдэг байhаарнь Мишкольцын металлургнууд омогорходог юм. Энэнь бидэниие ажалай шэнэ амжалтануудта зориг-жуулна, социалис ажалай түлөө хүдэлөөндэ маниие хүтэлбэрилнэ, — гэжэ комбинадай генеральна директор Ш. Сепнельфельд предприятиингаа шэнэ цехүүдые харуулхадаа хөөрэбэ. — СССР-эй ба ВНР-эй металлургнуудай харилсаа холбоо тогтооhоной ашаар, комбинат үйлэдбэреэ саг үргэлжэ дээшэлүүлнэ, тэрэнэй продукцинууд гадаадын гүрэнүүдтэ, нэн түрүүн аха дүү социалис оронуудта үргэнөөр эльгээгдэнэ. Ажалдаа, табан жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн социалис мүрысөөндэ ехэ амжалтануудые түйлаhанайнь түлөө коллективтэ барюулагдаhан ВСРП-гэй ЦК-гай, Профсоюзуудай Бүхэвенгриин Соведэй дамжуулгын Улаан туг предприятиин ленинскэ таhалга соо хадагалагдажа байдаг юм. Энэ хадаа Мишкольцын металлургнуудта барюулагдаhан үндэр дээдын шагнал болоно.

Совет-венгер договор хоёр ороной хоорондохи соёлой харилсаае хүгжөөлгын үндэhэ hуури болоно. ВНР-тэ социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ ород болон совет авторнуудай уран зохёолой 14 мянга гаран ном 800 миллионhоо дээшэ хэлэгээр барлагдан гараhан байна. Совет соёлой заншалта үдэрнүүд республика дотор ехэ амжалтатайгаар үнгэрдэг юм.

СССР-тэй тогтоодог революционно интернациональна холбоо барисаанай ёhо заншалые Венгриин ажалшад гамтайгаар хадагалжа ябадаг, сахидаг. Агуу ехэ Октябриин 60 жэлэй ойе ажалай үндэр үрэ дүнгүүдээр, аха дүү орондо продукци худалдалгые болзорhоонь урид дүүргэлгээр тэмдэглэхэ гэhэн уряа Чепелиин металлургнууд, машина бүтээгшэд хэдэн жэлэй урда тээ гаргаа hэн. Энээниие гадаадын оронуудта үргэнөөр дэмжэhэн байгаа. Чепелиинхидэй энэ интернационалис үүсхэлые дэмжэгшэд мүнөөшье Венгридэ бии. Венгриин нийслэл хотын бүд нэхэгшэд КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ габшагай ажалай вахтада жагсажа, пумаажан бүд Советскэ Союзда эльгээхэ түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэхэ үүсхэл гаргаба.

Республикын томо ехэ предприятинууд — Венгриин судна ба кран бүтээлгын завод, Бабольнидохи хүдөө ажахын комбинат, Дунайн нефть болбосоруулгын комбинадай химигүүд, Захоны үзелай түмэр замшад XXVI съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ оролсоhон байна. Венгриин ажалшад КПСС-эй болохоёо байгаа съездые нэрэтэй солотойгоор угтажа, аха дүү хоёр ороной хоорондохи харилсаанай түүхэдэ үшөө нэгэ толотомо хуудаhа бэшэхые шиидэнхэй байhанаа мэдүүлбэ.

А. КУЗЬМИН,
ТАСС-ай корр.

хэмжээн 4 процент хүрэтэр болодог гэжэ hануулха Газарай үрэжэлые ал бэлэхэн аад, тэрэниие эрүүлхэнь бэрхэтэй. Бай юрын байдалда газа үрэжэлтэ хубиие 1 сан зузааруулхын тула 100 жэлэй туршада болоно. Тарялан дээ урдаhан hайрам газарай хүрьhыень абажа ошодог мартаха ёhогүйбди.

Тарялан дээрэхи hолоомо үзүүрые галдахада, айхаб ехэ хохидол ушаруулагда Энэ ушарта ургамалай ган газар дээрэхи хубинь мүн хүрьhэн соо байhан шаталсана бшуу. Мүн хүрьhэнэй үрэжэл дээшэлүүл бодосууд хосоролсодог

Хабарай хуурай hалхитай та полиин дээдэ талань гаалагдаагүй байгаа hаа, гектар бүриhөө 3—4 миллиметр хүрэтэр шииг ал дадаг байна. Майн hүүлээр, полиин эхэр поли дээрэ но оржо захалхадал, хүрьhэн шиигэи ямаршье ашаг үрэ дагдахэ ушар тогтоог оно. Энэ үеhөө урдахи 30— үдэрэй туршада наранhаа, hаа нилээд ехэ шииг дадаг гээшэ.

Хабар эртүүр газарай хүрь борнойлходо, культиваци жэгдэлхэдэ, нягтаруу дарахада, шииг нойтон ба дадаг гэжэ hайса мэдэжэ. хүрьhэ зөөлэрүүлхэдэ, тэ нягтаруулхада, баhал талаараа хүрьhэнэй бая муудуулдаг гээшэ.

Газарай шииг бариха хүдэлмэриие хүрьhэ хамгаалха хэмжээнүүдтэй суг ябуулха шухала. Тиимэhээ намартаа хүрьhыень ургуулангүй, hолоомонойнь үзүүр үлөөхөөр элдүүрилхэ хэрэгтэй. Иимэ арга нэн түрүүн хүрьhэнэй hалхинhаа гэмтэдэг районуудта хэрэглэгдэхэ байна. Энэ ушарта плоскорезүүд, хадхууртай борной, кольчато катогууд хэрэглэгдэхэ болоно. Хэрбээ дисктэй машинануудые табиха хэрэгтэй байбалнь, тэрэниие заабол кольчато катогуудтай суг ябуулха болоно.

Хүндэшэг хүрьhэтэй, хүрьhыень үрбүүлэн элдүүрилпэн намарай болон хара паарые хабар эртэ зиг-заг борнойгоор элдүүрилээд, культиваци хэхэдэ болохо. Шиигтэй hайн хүрьhэтэй районуудта 10—12 сантиметр гүнзэгытэйгээр культиваци хэхэдэ hайн. Зүгөөр шииг багатай полинуудта тэрэнэй гүнзэгынь 4—6 сантиметр байха ушартай. hүльтиваци хэхэдээ, хахалагдаhанhаань хүндэлөөшэнь ябуулха, заабол борной шэрэлсэхэ. Эдэ бүхы элдүүрилгэ хэхэдээ, хүрьhэнэй дээдэ талые жэгдэ байлгаха, шиигтэй дэгдэхэ талмайе бага болгохо гэжэ оролдохо байна. Хатажа байhан хүрьhые катогоор нягтаруулхада hайн. Тиихэдээшье хахалагдаhанhаань хүндэлөөшэнь ябуулха эрилтэтэй.

hалхинhаа гэмтэдэг хүрьhэтэй газарта лущильнигуудые, шүдэтэй борной болон мэлигэр катогуудые шэрэхэдэ аюултай. Тиимэhээ тэндэ культиваторнуудые, плоскорезүүдые, хадхууртай борной болон кольчато катогуудые хэрэглэдэг юм. Ямаршье ушарта hолоомоной үзүүр үлөөхэ, хүрьhые жэжэлхэгүй гэжэ оролдохо шухала. Тарилга хэхэhээ холо урид газарай хүрьhэ нягтаруулан дарахада, шииг нойто баридаг, буртаг ногооной ургалтые хурдадхадаг байха.

Газарай элдүүрилгые үсөөрүүлхэ (хүрьhэнэй шииг барихa зорилгоор оло дахин элдүүрилгэ хэхэгүй) гэхэдээ, тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ, үтэгжүүлгэнүүдые оруулха, тарилга хэхэ, нягтаруулха хүдэлмэринүүдые нэгэ доро хэхэдэ, hайн үрэ дүн харуулдаг байна. Зүгөөр энэмнай техническэ арга боломжоhоо дулдыдаха гээшэ. Хабарай эртын элдүүрилгэ хэхэдээ, минеральна үтэгжүүлгэ хүрьhэндэ оруулха гү, али эртын элдүүрилгые үтэгжүүлгэ оруулгатай, тарилгатай суг хэхэ арга бии. СЗС-2,1 түхэлэй сеялкэнүүдые хэрэглэхэдэ, үрэ ехэтэй байдаг. Энээниие тала газартай районуудта хэрэглэхэдэ, илангаяа hайн.

Азот багатай хүрьhые хабар эртэ зөөлэрүүлхэ ба нягтаруулха шухала. Энэнь хүрьhэ дулаасуулхада, тэндэхи бодосуудай хүгжэлтэдэ туhатай байха. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хүрьhэндэ оруулжа үгэхэдэ, ашаг үрэ ехэтэй ааб даа. Үтэгжүүлгэнүүд ургамалай үндэhэнэй бүрилдэдэг гүнзэгыдэ оруулагдаха ушартай. Хэрбээ фосфорой бага байбал, тиимэ полиие паар болгохо үедөө үтэгжүүлхэдэ зохид. Органическа үтэгжүүлгэнүүдые, тэрэ тоодо шэнгэн шабааhа паар болгогдохо полидо оруулхада hайн.

ТАРИЛГЫН БОЛЗОР БА ҮРЭhЭНЭЙ НОРМО ТУХАЙ

Тарилгын болзор гол түлэб жэлэй шэнжэhээ, нютагай эрхэ байдалhаа, ургамалhаа, тэрэнэй сортhоо, ямар зорилготойгоор таригдаhанhаа, мүн ажахынь техническэ хэрэгсэлнүүд болон эмхидхэлэй хэмжээнhээ дулдыдаха байна. Олон жэлэй дүй дүршэл дээрэhээ баримталан, район бүхэндэ тарилгын зохид болзор элишэлэгдэhэн байдаг. Тарилга хэжэ эхилхэдээ, тэрэнэй голынь энэ зонодо зохихо болзортой, энэ ургамалда, энэ сортдо зохихо болзортой тудаха зэргэтэй. Гандадаг районуудта шииг багатай газарта түргэнөөр эдеэшэдэг ургамалнуудые, сортнуудые тариха хэрэгтэй. Тэрэниие оройшог болзорто, зунай бороодо дайралдахаар багсаажа тарихада hайн. Тэдэнь намарай хюруунаа урид эдеэшэжэ үрэдэг байха юм. Илангаяа республикын хойто талын районуудай эртэ хүйтэрдэг газарта тарянай түргэн эдеэшэдэг сортнуудые хэрэглэхэ тон шухала. Иимэ сортнуудые хэрэглэхэдэ, hайн шанартай үрэhэн абтадаг, ургасыень эртэ хуряажа, намарай эртын паар хахалха гү, али плоскорезээр элдүүрилхэ арга олгохо байна. Энэмнай саашадаа тогтууритай hайн ургаса абаха үндэhэ hуури болохо үгэхэ бшуу. Удаан эдеэшэдэг сортнуудые хэрэглэхэдэ, ороохо тарьян хүсэд эдеэшэнгүй хюрууда сохюулжа муудадаг, ургаса хуряалгань оройтодог, газарай элдүүрилгэ гэдэргэ татагдадаг байна. Арадай ажахыда имагтал hайн шанартай продукци хэрэгтэй гээшэ.

Үрэhэ тариха нормо хүрьhэнэй хэр зэргэ шиигтэй байhанhаа, ургамалай шэнжэ шанарhаа, тэрэнэй сортhоо дулдыдадаг. Түргэн эдеэшэдэг сортнуудые шиигтэй хүрьhэндэ тариха ушарта нормонь дээгүүр байдаг. Харин шииг багатай хүрьhэндэ бага нормоор гэхэ гү, али тала газарта гектарай 3—4 миллион ороохо үнахаар тарихада зохид.

Үрэые ямар гүнзэгыдэ тарихаб гэжэ тодорхойлхын тула хүрьhэнэй шэнжэ шанар, тарилгын болзор, үрэhэнэй томо, жэжэнь, ургамалнуудай биологическа онсо өөрсэ илгаа хараада абтаха зэргэтэй. Ороохото ургамалнуудые, юрэнхыдөө, 5—6 сантиметр, тала газарта, оройн болзорто таригдаха үрэhые 6—8 сантиметр гүнзэгыдэ хаяхада болохо.

Жэжэ үрэhэтэй ургамалнуудые 2—3 сантиметр гүнзэгыдэ таридаг. Ургамалнуудые ехэ гүнзэгыдэ тарихада таагүй. Ургамалнууд гүйхэнөөр тарихадал дуратай байдаг. Газарай хүрьhэнэй дээдэ талада шииг багатай байхадал, үрэhые гүнзэгыдэ тариха хэрэг гарадаг байна. **Үрэhэн гээшэ хүрьhэнэй шиигтэй талаhаа 2 сантиметр гүнзэгыдэ hуулгагдаха ушартай.** Тиигээл hаа, тэдэ түргэнөөр ургажа эхилдэг, үндэhэлдэг байха юм. Тиигээгүй hаа, ороохон сооhоо бултайhан нялха хэлхы хаташаха, үндэhэлжэ үрдингүй хаташаха байна ха юм.

Ногоое бусад ургамалнуудаар хушангүйгөөр тарихада hайн байдаг. Зүгөөр поли дээрэhээ ехэ ургаса абахын тула тэрэниие түрүүшынь жэлдэ ондоо ургамалнуудаар таригдаhан газарта ургуулдаг байна. Зүгөөр ногооной үрэhэ абаха участогуудые hайнаар бэлдэгдэhэн поли дээрэ бусад ургамалнуудаар холингүйгөөр үргэн зуруудтайгаар тариха эрилтэтэй. Ямаршье ушарта олон жэлэй ногоо тарихадаа, үндэhөөрөө үдэдэг, буртаг ногоогүй поли хэрэглэхэ шухала. Олон жэлэй ногоон тэжээлдэ ехэ нэмэри гээшэ, тэрэмнай хүрьhэндэ болодог, тэрэмнай хүрьhэндэ азот болон органическа зүйлнүүдые элбэгжүүлдэг, зүгөөр буртаг ногоотой тэмсэхэдэ тарижа болохогүй. Ногооной урагса ороохото ургамалнуудhаа 1,5—2 дахин ехэ ургаса үгэдэг лэ hаа, тэрэ ашаг үрэтэй гэжэ тоологдодог. Олон жэлэй ногооe hайнаар ургуулхын тула тэрэнэй таригдаха газарые горитой жэгдэлхэ, хүрьhэнэй дээдэ талыень шиигтүүлхэ гэжэ оролдохо хэрэгтэй. Ногоо хабар хахалагдаха газарта тарижа болохогүй. Мүн хүнгэн хүрьhэтэй газар дээрэhээ түргэн хаташадаг, хүндэ хүрьhэнэй болдогор хатуу болошодог хадань, тэндэ ногоо тарихада муу. Хэрбээ хүрьhэнэй хуурай байбал, ногоо зунай бороогой урда тээхэнэ тарихада зохид.

Нэгэ жэлэй буртаг ногооной ургадаг газарта пропашной ургамалнуудые тарихадаа, тэрэнэй газарhаа бултайхаhаа урид хүрьhэн соо байhан буртаг ногооной сагаан хилгааhан шэнги байха үедэнь борнойлходо hайн. Кукурузын бултайхаhаа урид, хэлхэйнь үрэhэнhөө томо болоогүй байхада, мүн ургамалай бултайжа байха үедэ хүнгэн борнойгоор, зуруудынь хүндэлэн, үдэрэй халуунай үедэ машинаяа аалияр, час соо 4—5 километр ябуулжа борнойлхо эрилтэтэй.

ТЭЖЭЭЛЭЭР ХАНГАГДАХА АРГА БИИ

Мал ажалые хүгжөөхын тула тэжээл үйлэдбэрилгые гуримшуулан hайжаруулха шухала. Тиимэhээ малда эдюулхэдэ hайн обёос, ешмээн үйлэдбэрилгые ехэ болгохынгоо хажуугаар, тэжээлэй шанар hайжаруулха, нэн түрүүн ороохото-бобово ургамалнуудые — горох болон хабар таригдадаг викэ болон хүсы, донник, эспарцет ногоонуудые тарилсаха шухала.

Тэжээлэй шанар элдэб олон дүнгүүдээр тодорхойлогдодог байна. Нэн түрүүн тэрэнэй класс, тэжээлэй единицын хэмжээн, тэжээлэй единицэ бүридэ бии байгаа протеин, аминокислотанууд, мүн тэжээлэй каротин болон минеральна дабhаар хэр баян байhаниинь хараада абтадаг. hайн шанартай тэжээл гансахан ургуулан абтадаг бэшэ, харин тэрэниие хадагалхадаа, түрүү технологи хэрэглэhэнэй ашаар туйлагдадаг байна. Тэжээлые ногооной гурил болон гранул хэжэ бэлдэхэдэ, витамин элбэгтэй байдаг гээшэ. Ногоон тэжээлые химическэ аргаар дарахада, ханалагдаhан траншей бэлдэжэ, сенаж болгоод, полиэтиленовэ плёнкоор хушахада hайн байдаг.

Тэжээл үйлэдбэрилгые найдамтай болгохын тула тэрэниие уhалха арга бэдэрхэ хэрэгтэй. Республика дотор газар уhалха онол аргануд олоор хэрэглэгдэнэ. Жэшээнь, 1980 ондо Хурамхаанай совхоздо байгуулагдаhан тусхай звено 833 гектар уhалагдадаг газарhаа гектарай 30 центнер үбhэ абаhан байна. Зүгөөр газар уhалхадаа заабол үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ, мүн тэжээл бэлэдхэхэдээ түрүү технологи баримталха эрилтэтэй.

Газар тарялангаа ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилдэг болохын тула эрхим сортын, hайн шанартай үрэhэ бэлдэхэ, үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэ шухала гэжэ мартажа болохогүй. Газар дээрэ хүдэлдэг хүн бүхэн хүрьhэнэй эрилтэнүүдые hайса мэдэжэ, тэрээндэ ээзн ёhоор хандаха ушартай. Хаана, ямар газарта юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ хүн бүхэн hайса мэдээд ябаха уялгатай.

Газар тарялангай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха зуураа, үйлэдбэрилэгдэhэн продукцияа гээлтэ хоролтодо оруулхагүй, материально-техническэ хэрэгсэлнүүдээ гамнаха ёhотойбди. Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба тэрэниие бүрин бүтэн байлгаха гээшэ бүгэдэ арадай зорилго мүн. Бэлэн болоhон продукцияа hайн шанартайгаар, хоролтогүйгөөр хэрэглэгшэдтэнь, совет хүн бүхэндэ хүргэхэ гэжэ оролдохо ёhотойбди.

П. Л. ГОНЧАРОВ,
ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Президиумэй түрүүлэгшэ, академик.

Манай үеын ХҮН

ҮНЭН СЭХЭ АЖАЛАЙ ЗАМ

Агууехэ Октябриин социалис революци дарлалта мүлжэлгэ доро байһан Россин арадуудта эрхэ сүлөө олгоо, аха дүүгэй адли тэгшэ хани барисаа байгуулаа, энхэ амгалан, зол жаргалтай ажаһууха эрхэ байдал тогтоогоо. Энээнтэй хамта тэрэ үеын залуу үетэн дали жэгүүрээ дэлгэн, шэнэ обществодо байгуулха тэмсэлдэ эдэбхитэй оролсоһон түүхэтэй.

Энэ ушарта үгытэй таряашан айлай үхибүүн байһан, нэгэдэхиһээ эхилээд, түсэбтэ найман табан жэлэй туршада таһалгаряагүй ажаллажа, арадай ажахы, соёл гэгээрэл хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадалсажа ябаһан Лыгден Цыренович Цыреновэй ажабайдал, ажал ябуулга хадаа бодото гэршэ, жэшээ абамаар һургаал болоно.

Мүнөөнэй Мухар-Шэбэрэй районой Боом нютагта түрэһэн Лыгден Цыренович энэ жэлэй март һарада 70 наһа гүйсэхэнь. Үгытэй буряад айлай хүбүүн ябаһан тула тэрэ сагай ядуу зоной хүндэ хүшэр, тулюур туйган, харанхы мунхаг байдалай, баяд ноёдой доромжолгын амта яһала үзэһэн, – харин булимтарагшадай, сагаантанай зэрлиг ааша тухай дууланһан хүн ааб даа. Тэдэ хархис этэгээдүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ баатарлигаар хабаадалсаһан Дамба Банзаракшеевэй саазалуулхынгаа урдахана «Би үзэл бодолоороо большевик хүнби. Минии унахада, орондомни хэдэн олон шэнэ тэмсэлшэд бодожо, таанад алууршадые хаман һамна сохихо байха» гэжэ хэлэһэн үгэ үбгэн Цыреновэй шэхэндэ мүнөөшье соностохо шэнги байдаг юм.

Түгнын голой комсомолшууд болон залуушуул Д. Банзаракшеевэй болон тэрэ үеын бусад тэмсэлшэдэй захяа бэелүүлэн, манай орондо социализм байгуулха тэмсэлдэ эдэбхитэй хам оролсоо бэлэй. Тэдэнэй нэгэниинь Л. Ц. Цыренов байһан шуу. 19-тэй болоһон Лыгден Цыренов бусад комсомолшуудтай хамта Боом нютагта «Арюун ажал» гэжэ коммуна байгуулһан юм. Удаань тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын артель эмхидхэгдэжэ, залуушуул шэнэ байдалаа бэхижүүлэн хүгжөөхэ тэмсэлдэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл, бүридхэл һайжаруулха, колхозой олзо зүбөөр хубаарилха хэрэгтэ шударгы оролсоһон байна.

1931 оной хабар һэн. Лыгден Цыренов түрүүтэй нютагай хүбүүд, басагад түрүүшынгээ тарилга хэхэеэ хүхюутэй зугаатай, дуутай шуутай улаан туг хиисхүүлэн, поли дээрээ гараһан юм. Тиигэжэ анхан үмсын ажалша таряашадай хэһэг хэһэг газарай хоорондуурхи мужаануд хахалагдажа эхилһэн шуу. Тэрэл жэлэй намар Хонхоло тосхондо трактористнуудай курс нээгдэжэ, тэндэ һураха дуратайшуул эльгээгдээ. Тэдэнэй зэргэдэ Лыгден Цыренов оролсоо. Тэрэ һуралсал дүүргэһэн, шэнэ мэргэжэл шудалһан Цыренов Хонхолын МТС-эй «ХТЗ» трактор жолоодон, түрэл колхоздоо бусаһан бэлэй.

Залуу тракторист бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй оролсоо. Ехэ ханалгатай, хэһэн хэрэгтээ тон шуналтайгаар хандадаг, нормоёо ходо үлүүлдэг, һайн шанартайгаар газар хахалдаг байһан Лыгден Цыреновые колхозой правлени 1932 оной зун тракторна бригадын бригадираар томилбо. Бэрхэ эмхидхэлшэтэй, хүмүүжүүлхы шадабаритай бригадиртай болоһон энэ коллектив уданшьегүй МТС соогоо, удаа дараалан республика дотороо эрхим ажалаараа суурхадаг болоһон юм.

Жэшээнь, комсомолец Цыреновэй даадаг бригадын тракторист бүхэн 1936 ондо гурбан жэлэй, харин 1937 ондо дүрбэн жэлэй нормын хэмжээтэй газар элдүүрилһэн байна бшуу. Хэһэн хүдэлмэриинь шанар ходо һайн байдаг байжа, жэл бүхэндэ баян ургаса ургуулдаг дуршэлтэй болон суурхаа.

Стахановец солотой болоһон комсомолец Л. Ц. Цыренов 1938 ондо Ленинскэ партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаа, 1939 ондо Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкын ехэ алтан медаляар шагнагдаа. Тэрэл жэлдэ МТС-үүдэй механигуудай жэлэй курсада һурахаар Челябинск город тэрэ эльгээгдэбэ. Һуралсалаа дүүргээд ерэхэдэнь, Цыреновые МТС-эй ахалагша механигаар дирекци томилбо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилбэ. Коммунист Цыренов фронт ябуулыт гэзд лэ мэдүүлгэ райвоенкомадта бэшэхэ. Тэзд... Тракторист эрэшүүл булташдаа гэхээр армида абтаа, фронт тээшэ дабшаа. Тэдэнии нютагайнь эхэнэрнүүд, басагад халан, трактор, комбайн жолоодохо баатай болоо. Комсомол-залуушуулай басагадай зургаан бригадые тэрэ үедэ эхэнэрнүүд хүтэлбэрилдэг һэн. Газогенераторна, керосинаар хүдэлдэг тракторнуудые тэдэнэр жолоодохо, запас частьнууд олдохогүй, эдез хоолой зүйлнүүд дуталдаха, амаралташье гэжэ байхагүй.

Хэды хүндэ хүшэр байдалай ушарбашье һаань, механизаторнууд эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, эрэлхэг зоригтойгоор урагшаа шармайн ажалладаг байгаа. Залуу коммунист ахалагша механик Цыренов тиихэдэ үдэр һүниие мэдэнгүй бригадаһаа бригадада ошожо, басагадта туһалха, заабари үгэхэ, тракторыень заһабарилалсаха. Тиигэжэл унаһан малгайгаа абаха забгүй хүдэлһөөр ябатарнь, дайсаншье бута һамна сохигдожо, Илалтын улаан туг мандаа һэн.

Дайнайшье һүүлээр тэрэл МТС-тээ, тэрэл тушаалдаа хүдэлжэ ябаа. Хонхолын МТС социалис мүрысөөндэ ходо шалгардаг, республика соогоо нэгэнтэ бэшэ түрүү һуури эзэлдэг һэн. Энэ амжалтада Лыгден Цыреновичэй оруулһан хубита ехэ. Энээниень тэрэ үедэ тэрэнэй энгэртэ яларһан «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден, «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэхи шэн габьяата ажалай түлөө» медаль гэршэлнэ.

1950 ондо Л. Ц. Цыренов Москвагай Тимирязевай нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын академиин дэргэдэхи МТС-эй директорнүүдые һурган бэлдэхэ курсада эльгээгдэбэ. Хойто жэлэйнь эхин багаар Хонхолын МТС-эй хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд, «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэд ба алба хаагшад Л. Ц. Цыреновые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлжэ, нютагайнгаа хүбүүндэ айхабтар ехэ этигэл найдабари үзүүлһэн юм.

Курсынгаа һуралсал амжалтатайгаар дүүргэжэ, Москваһаа бусажа ерэхэдэнь тэрэниие Суулгын МТС-эй директорээр томилбо. Шэнэ харюусалгатай энэ тушаалаа тон шуналтайгаар дүүргэжэ эхилһэн гэхэ. Шэнэ газар элдүүрилхэ, сабшалан үһалха, наг шэбхэ хэрэглэхэ, МТС-эй харьяата колхозуудта оньһожоруулгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулаа, ехэ юумэшье бүтээлгэжэ үрьдиһэн бэлэй. Удаань партиин уряагаар гуша мянгатанай зэргэдэ жагсалсажа, гээгдэлдэ ороһон Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ошожо, тэндэ түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм.

Гээгдэлдэ ороод байһан энэ ажахын байдалые һайжаруулхын тула түрүүлэгшын үүсхэлээр хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан, бодотоор бэелүүлхын тула эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаһан байгаа. Тиихэдэ түрүүлэгшэ партийна организацидаа, коммунистнуудтаа түшэглэдэг, хүмүүжүүлгын-политическэ хүдэлмэридэ анхаралаа ехэ табидаг, колхознигуудай һуудал байдал һайжаруулха гэжэ ходо оролдодог байһан юм гэжэ мүнөөшье тэндэхид хөөрэлдэһөөр байгша.

Тиигээдшье тус ажахын байдал жэлһээ жэлдэ һайжаржа, экономикынь бэхижэжэ эхилһэн юм. Хоёр-гурбан жэлэй туршада колхозой мүнгэн олзо хэдэн дахин ургаа, колхознигууд нэгэ ажалта үдэртөө гурбан килограмм хүрэтэр орооһо, гурбан түхэриг хүрэтэр мүнгэ абадаг болоо.

1959 ондо хүршэ хэдэн колхозуудай үндэһэ һуури дээрэ хонин ажал эрхилдэг Суулгын совхоз байгуулха шиидхэбэри абтаа. Тэзд хэниие энэ томо ажахын директорээр томилолтои гээшэб? КПСС-эй райком Лыгден Цыреновичтэл хандаа һааб даа. Ленинскэ партиин үнэн сэхэ солдат нэрэ зэргэтэй Л. Ц. Цыренов тэрэ дурадхалыень хүлеэн абажа, бүри харюусалгатай, онсо орёо тушаалда ороһон шуу.

Партийна, комсомолой, профсоюзай организацинуудта, эдэбхитэдтэ түшэглэн ажаллажа, богонихон сагай туршада олзо оршоор баян ажахы байгуулжа шадаа. Малай байрануудые, соёлой, ажаһуудалай объектнүүдые, байрын гэрнүүдые шэнээр бариха хэрэгтэ онсо анхарба. Гурбан һургуули, 75 үхибүүдэй байха һурагшадай интернат, гурбан клуб, ясли-сад, столово, байрын олон гэрнүүд гэхэшэлэн ойро зуура бодхооһон барилганууд тосхон һууринуудай шэнжэ шанарые үндэһөөрнь хубилгаһан гэхэдэ, ямаршье үлүүсэ магтаһан юумэн үгы ааб даа.

Совхозой һалбари, участок бүхэниие һүбэлгэн бэрхэ, мэргэжэл шадабаритай, эдэбхи эрмэлзэлтэй кадрнуудаар бэхижүүлхэ, механизатор болон малшадые ажалдань дүршүүлхэ, һурган хүмүүжүүлхэ асуудалые түрүүшын ээлжээндэ шиидхэхэ гэжэ директор хододоо оролдожо ябаа. Тэрэ оролдолгонь һайн үрэ дүнтэй үйлэ хэрэгүүдээр харюулагдажа эхилһэн. Тиигэжэл алһэлиг хүрьһэтэй Суулгын тала дайдаһаа ороoһото, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абадаг, сабшалан бэлшээри үһалха, һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулдаг байһан тушаа суулгынхидай мүнөөшье дурдахыень дуулагшаб.

1961 ондо областной партийна конференци болоо һэн. Тиихэдэ конференциин делегадууд Лыгден Цыреновичые КПСС-эй XXII съездын делегадаар нэгэн дуугаар һунгаһан юм. КПСС-эй шэнэ Программа, шэнэ Устав баталан абаһан түүхэтэ съездын гүнзэгы удха шанар яагаад мартагдаба гээшэб!

Тэрэ съезд дээрэ гайхамшаг уран зохёолшо М. А. Шолоховой, украинын таряашан А. В. Гиталовай, космонавт Герман Титовой, Францнин ба Италиин Коммунис партинуудые толгойлогшод Морис Торезэй, Пальмиро Тольяттиин болон бусад мэдээжэ хүнүүдэй хэлэһэн уран хурса, удха түгэлдэр үгэнүүд мүн лэ огто мартагдашагүй даа гэжэ Лыгден Цыренович мүнөө хөөрэжэ һуудаг.

Делегат нүхэр Цыреновэй съездын дүүрэмсээр тогтон торонгүйгөөр, ехэ яаралтайгаар гэдэргээ бусаһаар лэ партиин XXII съездын хүдэлмэри тухай, съездын хараалһан зорилгонууд тухай нютаг зондоо хөөрэдэг байһыень Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай районуудай партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэһыень зарим хүнүүд һанадаг лэ байха.

Лыгден Цыренович Суулгын совхозой директорээр арбан жэлэй туршада аша габьяатайгаар, нэрэ солодоо хүрэмөөр хүдэлөө. Арадай ажахы хүгжөөхэ долоодохи, наймадахи табан жэлнүүдэй туршада тус ажахы газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб холо үлүүлэн дүүргэһэн, адууһа малайнгаа тоо толгойе нилээд олошоруулһан, ашаг шэмыень эли бодо дээшэлүүлһэн суутай.

Минии тэндэ хүдэлжэ байхада, эрхим һайнаар, үнэн сэдьхэлһээ хүдэлдэг хүнүүд нилээд лэ олон бэлэй. Хонишод Г. Цыбикжапов, У. Молчанов, Ц. Цыренова, һаалишад М. Иванова, Б. Намжилова, тугалшад Б. Базарсадаева, трактористнууд Н. Субанов, Г. Бадмаев, кукуруза ургуулагшад Д. Жанаев, Н. Кондратюков, мүн бусад олон нүхэдэй габшагай, оролдосотой ажалаар, ниитын эдэбхитэй ажал ябуулгаар омогорхоһоор лэ ябадаг хүн гээшэб гэжэ тэрэ хөөрэдэг юм.

Лыгден Цыреновичэй энэ ажахые хүтэлбэрилжэ байха үедэ тус коллективтэ нэгэнтэ бэшэ дамжуулгын Улаан туг олгогдоһон байха. 1967 ондо Суулгын совхоз КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртэһэн юм. Тэрэ тугынь хэтэ мүнхын хадагаламжада энэл ажахыдань үлөөгдэнхэй байдаг.

1970 ондо Лыгден Цыренович амаралтада гараа һэн. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүтэлбэрилхы тушаалнуудта хории гаран жэлдэ аша габьяатайгаар хүдэлһыень тэрэнэй энгэртэхи хэдэн олон орден ба медальнууд баримталан гэршэлдэг. Ленинэй, Октябриин Революциин, хоёр дахин «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар, зургаан медальнуудаар түрэл партимнай, совет гүрэн түрэмнай урданай коммунистые, республикын түрүүшын трактористнуудай нэгые, шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшые шагнаһан, «РСФСР-эй габьяата механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргые олгоһон ушар олон лэ асуудалда харюу үгэнэ бэшэ аал?

Үшөө тиихэдэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар хоёр дахин, хэдэн удаа КПСС-эй обкомой гэшүүнээр, гэшүүндэ кандидадаар, арба дахин удаа дараалан КПСС-эй райкомой, мүн нэгэ доро бюрогой гэшүүнээр һунгагдаһан ушар хадаа Л. Ц. Цыреновэй ниитын ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байһыень эли тодоор харуулна. Энэ аша габьяань нютаг зониинь, суггаа хүдэлһэн хүнүүдынь, дүтэ таниха бүхы нүхэдынь үндэһөөр сэгнэдэг, омогорходог, жэшээ абадаг гээшэ.

Мүнөө Лыгден Цыренович 70 наһаяа гүйсэхээ ябабашье, габьяата наһанайнгаа хэтын амаралтада байбашье һаа, аша туһатай ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулһаар, совхозойнгоо, районойнгоо ажабайдалтай нягта холбоотой байһаар, энхэ элүүр, сэдьхэл дүүрэн ажаһуудаг шуу.

«Түрүүшын түсэбтэ табан жэлнүүдые эхилэгшэдэй, манай орондо социализм байгуулхын түлөө тэмсэгшэдэй нэгэн байһандаа зол жаргалтайб. Владимир Ильич Ленинэй һургаал заабариие бэелүүлэлсэжэ, Ленинэй партиин зэргэдэ дүшэ гаран жэлдэ жагсан ябаһандаа зол жаргалтайб» гэжэ Лыгден Цыреновичэй хөөрэн һуухада, омогорхонгүй яахаб даа.

Д. ЦЫРЕНОВ,
КПСС-эй обкомой партийна архивые даагша.

ШАНГУУД БАРЮУЛАГДАА

Арадай депутадуудай Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай коллектив үнгэрэгшэ жэлэй хоёрдохи хахадта дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Тус таһагай хүдэлмэрилэгшэд Н. И. Мордвин, И. В. Плеханов, С. Б. Будаев гэгшэд «Милициин эрхимлэгшэ» гэһэн үбсүүндээ зүүхэ тэмдэгүүдтэ хүртөө. Тиихэдэ В. В. Базилевский, А. И. Кр[...]нов гэгшэд республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. Тэрэшэлэн В. [...] Скосырский, В. И. Мо[...]чанов, Л. И. Зверев, А. Н. Колмаков, Г. [...] Гаськов болон бусад мүнгэн шангууд барюулагдаба.

С. ИВАНОВ.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

БУРУУШААЛАЙ ЗАБАСТОВКО

МАДРИД. Баскнуудай орон доторхи промышленна предприятинууд хүдэлмэреэ зогсоогоод, һургуулинууд, магазинууд ба эмхи зургаанууд хаагдаад, транспорт ябахаяа болёод байна. Баска гурбан провинциин — Гипускуагай, Алавын, Бискайн ажалшад демократическа партинуудай ба профсоюзуудай уряагаар 24 часай забастовко соносхоо. Эдэнэр Испаниин полициин зэрлиг аашануудые буруушаана. Хоёр үдэрэй урда Карабанчелиин түрмэдэ Хосе Арреги гэгшэ 9 часай турша соо мушхүүлһэнэй һүүлээр үхэшэһэн байна. Тэрэниие баскска нюуса эмхинүүдэй нэгэндэ хабаатай байнаш гэжэ гэмнээ юм ха. Мүрдэлгын материалһаа харахада, Арреги ехээр сохюулһанай эсэстэ ами табиһан байба.

Полициин зэрлиг бүдүүлиг аашануудые буруушаалгын тэмдэг болгон, Баскнуудай ороной Сан-Себастьян, Бильбао болон бусад городуудта олон түмэнэй жагсаалнууд болоһон байгаа. Үнэндөө Испаниин бүхы партинууд ба ниитын эмхинүүд (засаг барижа байгаа демократическа центрэй союз[...] бэшэн) полициин хэрэг[...] арганудые буруушаа[...] Үнэн зүб үзэл бодолтой [...] сэнүүдэй буруушаабаш[...] үнгэрэгшэ жэлэй декаб[...]да баталагдан абтаһан, эр[...] тэдэй аюулгүй байдал ту[...] демократида харша хууль [...] хубилгаха асуудал дахин табихабди гэжэ дурсагда[...] партинууд мэдүүлбэ. Т[...] хуули «мүрдэлгэ хюдалг[...] тэмсэхын» тула ямар[...] арганудые хиналтагүйгөө[р] хэрэглэхэ арга полици[...]хидта, сүүдэй зургаану[д] олгодог байна.

СПК АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ПНОМПЕНЬ. Таиландын засагаархид Кампучиин Арадай Республикын сүлөөтэ байдал ба газар дайдын бүтэн бүрин байлгада харша бүдүүлиг ябуулгануудые хэжэ, хоёр ороной хилэ дээрэ харата аашануудые гаргажа үргэлжэлһөөр. Кампучиин СПК гэжэ мэдээсэлэй агентствын дамжуулһанай ёһоор, февралиин 9-һөө 11 хүрэтэр Таиландын самоледууд НРК-гай хэдэн районууд дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэһэн, артиллеринь амгалан тосхонууд ба хилын харуулай постнуудые оло дахин буудаһан байна. Тиихэдээ Кампучиин газар дайда худар полпотовско банданууудай холо шурган орохо арга боломжо олгохо һэдэлгэ гаргана.

Таиландын сэрэгшэдэй гэмтэ ябуулганууды хэһэнһээ шалтагаалан, Кампучиин хэдэн эрхэтэд алуулһан [...] шархатаһан, ороной [...] шадархи районуудай [...] зондо материальна гори[...] хохидол ушаруулагдаһан ба[йна].

Кампучиин хилэ сахи[...] НРК-гай сүлөөтэ байдал [...] газар дайдын бүтэн бүр[ин] байлгада халдан доброл[...] шодто харюу үгөө гэжэ СП[К] тэмдэглэнэ.

Э. ХОНЕККЕРОЙ МЭДҮҮЛГЭ

БЕРЛИН. Мүнөөнэй арбан жэлэй түрүүшын хахадта партиин бэелүүлхэ хараа бодол тодорхойлхо X съездые СЕПГ бата нэгэдэлтэй, нягта эмхидхэлтэйгээр угтажа байна, — гэжэ СЕПГ-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Э. Хонеккер ГДР-эй ниислэлдэ болоод тараһан, СЕПГ-эй Берлинэй окружной организациин тоосоото һунгалтын конференци дээрэ мэдүүлбэ. Партимнай арад зоной байдал хэлбэришэгүй һайжаруулха политика саашадаашье баримталан бэелүүлхэ, республикын бүхы хүн зоной этигэл найдабарида хүртэдэг, бүрин дэмжэгдэдэг байна гэбэ.

ГДР-эй социальна ба [эко]номическа талаараа хур[дан] түргэнөөр хүгжэжэ байһ[ан] капитализмһаа социализм[д] булюу һайн байһые үнгэр[эг]шэ табан жэл эли тодо[р] гэршэлэн баталаа. Ма[най] арадай зохёон байгуул[...] ажал 80-яад онуудташье а[...] байдалай бүхы асуудалн[уу]даар эрхим дээдэ үрэ дүн[...]дэй түйлагдаха һайн а[...] нүхэсэл хангаа гэжэ Э. Х[о]неккер хэлэбэ.

БҮРИН ДЭМЖЭНЭ

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, горнягуудай һалбариин профсоюзай Главна правлениин заседани Катовица хотодо болоһон байна. Тэрэнэй баталан абаһан шиидхэбэри дотор ингэжэ хэлэгдэнэ: ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельскиин хэлэһэн, ойрын сагта правительствын ябуулха хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдэй тодорхойлогдоһон программна үгые бүрин дэмжэнэбди. Эдэ гол шэглэлнүүд бэелүүлэгдэхэдээ, манай оронииe задагайрһан байдалһаа гаргаха, экономическа жэгдэ тэгшэ хүгжэлтын замда оруулха гээд этигэнэбди. Тиимэһээ бидэнэр, заседанида хабаадагшад, манай профсоюзай бүхы гэшүүдэй үмэнэһөө ингэжэ харюусанабди: манай экономикын тон түбэгтэй ас[уу]далнуудые шиидхэхын, [эко]номическа реформо [...] эхилхын тула таатай түб[...] 90 үдэр правительств[о] хангаха гэһэн Министр[нүү]дэй Соведэй Түрүүлэгш[ын] уряае дэмжэнэбди.

— ПНР-эй правительств[ын] толгойлогшын хараа бод[ол] бүрин дэмжэхыень б[...] профсоюзуудые, Поль[ша]ын бүхы обшествые уряалнао[...] — гэжэ шиидхэбэри до[тор] тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

«ЖОЛНЕЖ ВОЛЬНОСТИ» КОРОЙ УДАМАРШАД ТУХАЙ

ВАРШАВА. «Жолнеж вольности» гэжэ Польшын сэрэгэй газетэ ингэжэ бэшэнэ: «Социальна талаар өөрыгөө хамгаалха комитет — КОР» гэдэг социализмда харша эмхиин удамаршадай хоорондо хүтэлбэрилхы тушаалнуудые эзэлхын, «Солидарность» гэжэ профсоюзна нэгэдэл дотор нүлөөгөө ехэ болгохын түлөө атаа мээз буляалдалга эхилээ. Энэ тэмсэлынь «Солидарность» дотор КОР-ой эм[...]хэдэг ажал ябуулгын бо[...] зорилгые элирүүлнэ, хүдэ[л]ришэд тушаа тэрэнэй [...]раар хандадаг байһые, эмхиин бодото шэнжые э[...]хэйлэн харуулна.

Хаана юун болоноб?

ШУХАЛА ҮҮСХЭЛ

УЛААН-БААТАР. Дээдэ ба дунда эрдэмтэй 20 мянга гаран мэргэжэлтэд Монгол ороной хүдөө ажахыда хүдэлмэрилнэ. Улаан-Баатартахи хүдөө ажахын институт, ороной элдэб районуудта эмхидхэгдэһэн дүрбэн техникум, техническэ мэргэжэл олгохо 14 училищи зоотехнигүүдые, механизаторнуудые, операторнууд ба бусад мэргэжэлтэдые бэлдэнэ. Мэргэжэлтэдэй шадабари дээшэлүүлхэ ба бригадирнуудые бэлдэхэ саг үргэлжын курсанууд амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхөөр шиидэһэн олон тоото хүбүүд, басагад Советскэ Союзда, бусад аха дүү социалис оронуудта һурана.

Японой ажалшад социально-экономическа эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэлээ шангадхана. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшад дарлалтата, ажалһаа гаргалгатан эрид шууд тэмсэл ябуулна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иватэ префектурын предприятинуудай хүдэлмэришэдэй жагсаал.
ТАСС-ай фотохронико.

ГҮРЭНЭЙ ФЕРМЫН АМЖАЛТАНУУД

АДДИС-АБЕБЭ. Эфиоп[иин] зүүн-хойто зүгтэхи А[...] мүрэнэй губи талада ор[ши]дог «Тендаго» гэжэ г[үрэ]нэй фермын олзо ор[...] революциин жэлнүүдтэ [...]бэ дахин нэмээ. Хүгжэл[тын] түсэбүүдые тааруу зүбөөр[...]раалһанай, ажалай [...]онол арганудые хэрэгл[...]нэй ашаар, техническэ [ур]гамалнуудые тарижа [...]гэжэһэн тус ажахын [...] олзо дээшэлһэн байна. [...]рилгынь талмай үргэдөө, [...]лалгын хэрэг һайжараа.

СПОРТ

Δ Одессэ хотодо шатараар «Буревестник» бүлгэмэй түбэй соведэй хахад финалай наадан үнгэргэгдэбэ. Швейцариин гуримаар үнгэргэгдэһэн нааданда 64 шатаршад, тэрэ тоодо СССР-эй спортын 13 мастер, нүгөөдүүлынь мастерта кандидадууд суглараһан байна.

Ехэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан нютагаймнай хүбүүн, мастерта кандидат Сокто Намжилов юһэн очкотой болоо. 13 нааданһаа дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Тэрэ спортын гурбан мастертай наадаа. Алма-Атын мастер Носковые нютагаймнай хүбүүн шүүһэн байна.

Л. ГАРМАЕВА.

Δ Минск хотодо үбэлэй хүнгэн атлетикээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ Россин Федерациин суглуулагдамал команда бусадһаа эрхим дүн туйлаба. Тэдэнэй дунда манай республикада хүмүүжэһэн дүрбэн спортсмен бии. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, уласхоорондын классай спортын мастернууд Татьяна Позднякова, Павел Яковлев, спортын мастер Александр Костецкий, мастерта кандидат Сергей Антонов гэгшэд болоно. Нютагаймнай хүбүүд Яковлев Костецкий хоёр тус тустаа 1500—800 метрэй зайнуудта урилдахадаа хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медальнуудта хүртөө. Тиихэдэ Позднякова 1500, Антонов 800 метрэй зайнуудта урилдахадаа табадахи, арбан нэгэдэхи һууринуудые эзэлбэ.

Δ Тула хотын Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ хүнгэн атледүүдэй талмай дээрэ Россин «Трудовые резервы» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдаан болобо. Эндэ технологическа институдай студентка Наталья Соболева эрхимлэжэ гараба. Тэрэ спортын зургаан зүйлөөр мүрысэхэдөө, дүн хамта 4427 очко абажа, «Буревестник» бүлгэмэй студентнүүдэй дунда шэнэ рекорд тогтоожо шадаа.

Δ Кисловодск хотодо Россин «Трудовые резервы» бүлгэмэй гэшүүд, спортын мастернууд Татьяна Калашникова, Ольга Рымарева, Наталья Власова гэгшэд хүнгэн атлетикээр түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ. Эдэнэр гурбан километрэй зайда урилдаа юм. Эдэнэр мүнөө России Федерациин суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаад, Кисловодск хотодо һуралсал-һорилго гаража байна.

ДААМ. Республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Забайкалец» гэжэ спортклубай байшан соо үнгэргэгдэбэ. Эрэшүүлэй дунда илангаяа шанга тэмсэл болоо. ЛВРЗ-гэй слесарь, спортын мастерта кандидат Николай Баранов һайнаар наадажа, республикын чемпион болобо. Авиационно заводой токарь Сергей Терновский — хоёрдохи, «Спартагай» түлөөлэгшэ Мүнхэ Базаров гурбадахи шанда хүртөө.

Улаан-Үдын 51-дэхи һургуулиин арбадахи классай һурагша 1-дэхи разрядтай Р. Янгутова эхэнэрнүүдэй дундаһаа шалгарба.

Б. МИРОМАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи нюурта. «Клубта — баяр ёһололой үдэшэ» —түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездые угтуулан»— мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи нюурта. Бүхэсоюзна мүрысөөн тухай тематическа хуудаһан.

Гурбадахи нюурта. «Правда Бурятии» газетын арадай хинагшадай шалгалтын материал. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи нюурта. Республикын эрдэмтэдэй шэнэ бүтээлнүүд. «Буряадай авиаторнуудай ажал хэрэгүүд»— мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

СРЕДА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Карл Маркс. Залуу наһандаа». (5-дахи сери). 11.20 — СССР-эй арадай артист Ю. Гуляевай концерт. 12.20 — Шэнэ һонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30— Шэнэ һонин. 15.50 — **«Шинии ажал хүдэлмэри — шинии үндэр туйлалта»** — кинопрограмма. 16.50 — «Революционно плакат».

Улаан-Үдэ. 17.20 — Һурагшадта — «Светофор».

Москва. 17.50 — **КПСС-эй XXVI съездын делегат, Социалис Ажалай Герой, «Черноморгибстрой» трестын бригадир И. А. Палий тухай очерк.**

Улаан-Үдэ. 18.05 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.30 — «Бидэнэр БАМ барнабди».

Улаан-Үдэ. 19.00 — **«Проект зүбшэн хэлсэнэбди»** гэһэн циклһээ дамжуулга.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — **«Искусствын ба ажалай харилсаа холбоон».** Литература болон искусствын Хэжэнгын райондо болоһон үдэрнүүд. (буряадаар). 20.30 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 20.40 — «Хабарые угтуулан». Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хэрэгтэй шэнэ номуудай шэнжэлэл.

Москва. 20.55 — «Карл Маркс. Залуу наһандаа» (6-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — СССР-эй арадай артист Д. Гнатюгай концерт. 23.30 — Хоккей. «Динамо» (Рига) — ЦСКА. Забһарлалгын үедэ — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 17.20 — «Объектив».

Улаан-Үдэ. 17.50—«Дуун— минии хуби заяан»—концерт.

Москва. 18.05 — ЦТ, ВР-тэй ород дуунуудай академическэ хоорой концерт.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Таанадта, агитаторнууд болон политинформаторнуудта». 18.50 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 19.00 — «Горнистнар, дохёогоо үгыт». 19.30 — «Хүхюу нотохонууд».

Москва. 20.00 — «Эрдэм наукын байдал». СССР-эй Наукануудай академи.

ЧЕТВЕРГ, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Карл Маркс. Залуу наһандаа». (6-дахи сери). 11.10 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреадууд. З. Шихмурзаева (скрипкэ) А. Гарин (гитара) хоёр наадаха. 11.20— «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.20 — «Шэнэ һонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — **«Сибирь ба Алас-Дурна хизаарта»** — кинопрограмма. 16.25 —«Ленинһээ һургаал абаха».

Улаан-Үдэ. 17.10 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 17.25 — «Байгал» мэдээсэлэй программа. 17.55 —«Адреснай: ТВ». 18.10— «Элдэб үеын дуунууд» — концерт. 18.25 — **«КПСС-эй XXVI съездын делегадууд тухай хөөрэнэбди».**

Москва. 18.45—«Гансал нэгэ эрхэ». КПСС-эй XXVI съездын делегадууд—Генеральна конструктор О. К. Антонов, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Г. Т. Береговой, БАМ-ай начальник К. В. Мохортов гэгшэдэй хабаадалгатай баримтата фильм. 19.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Холо, ойрын дуунууд». 20.45—Уран зохёолшо С. Сартаковой үгэ [...]лэлгэ. 20.45 — «Карл Маркс. Залуу наһандаа». (7-дохи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Баримтата экран». 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

(Газетымнай удаадахи [но]мер февралиин 20-до [гара]ха).

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00344. Заказ № 41. Индекс 5[...]